

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของ
คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี
การเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

**PARTICIPATION INCREATING THE SUBDISTRICT AGRICULTURAL
DEVELOPMENT PLANS OF THE COMMITTEES OF SUBDISTRICT
AGRICULTURAL TECHNOLOGY TRANSFER AND SERVICE
CENTERS IN MUANG DISTRICT, BURIRAM PROVINCE**

ภาคินพนธ์

ของ

นิกร สมมุง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

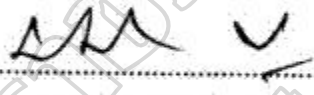
พฤศจิกายน 2552

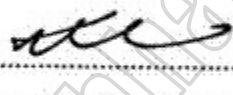
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาภาคินิพนธ์ของ
นางสาวนิกร สมมั่ง เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประจัน ตะเนวัน)

.....กรรมการควบคุม
(รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์)

.....กรรมการควบคุม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเคียน)

.....กรรมการสอบ
(ดร. นฤมล สมคุณา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับภาคินิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทียบ ละอองทอง)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2552

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาภาคินิพนธ์ของ
นางสาวนิกร สมมุ่ง เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

.....ประธานกรรมการควบคุม
(รองศาสตราจารย์ประชัน ตะเนวัน)

.....กรรมการควบคุม
(รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์)

.....กรรมการควบคุม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเคียน)

.....กรรมการสอบ
(ดร. นฤมล สมคุณา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับภาคินิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2552

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ผู้วิจัย	นิกร สมมุง
กรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คณะวัน ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ กรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันทะเทียน กรรมการ
ปริญญา สถานศึกษา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีที่พิมพ์ 2552

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างคือ ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ของอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบปลายเปิด (Open form) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8580 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ และด้านการปฏิบัติการ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนงาน/โครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล รองลงมาคือ ควรนำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านการเกษตรหรือมีการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ควรกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในเวทีเรียนรู้การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านเพื่อเสนอแผนความต้องการด้านการเกษตรของ

ชุมชนมากกว่านี้ และการจัดทำเวทีเรียนรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลควร
ประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ให้เห็นความสำคัญของการจัดทำ
แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

TITLE: Participation in Creating the Subdistrict Agricultural Development Plans of the Committees of Subdistrict Agricultural Technology Transfer and Service Centers in Muang District, Buriram Province

AUTHOR: Nikorn Sommung

ADVISORS: Associate Professor Prajan Kanawan Thesis Advisor
Associate Professor Prasit Suwannarak Co-advisor
Assistant Professor Prakrit Juntakien Co-advisor

DEGREE: Master of Public Administration **MAJOR:** Public Administration

SCHOOL: Buriram Rajabhat University **YEAR:** 2009

ABSTRACT

The purpose of this research was to investigate of the participation in creating a subdistrict agricultural development plans of the committees of subdistrict agricultural technology transfer and service centers in Muang District, Buriram Province. The subjects were all 270 committees of subdistrict agricultural technology transfer and service centers in Muang District, Buriram Province. The research instrument used for collecting the data was a 3-part questionnaire including checklist, rating scale , and open form with its reliability at 0.8580. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, and standard deviation.

The results of this research were as follows:

1. Participation of the committees of subdistrict agricultural technology transfer and service centers in Muang District, Buriram Province as a whole was at high level. When consider in each aspect, it was found that "Participation in decision- creating" and "Participation in action" were at high levels; whereas, the aspects of "Taking advantages" and "Assessment" were at moderate levels.

2. The additional suggestions were that the subdistrict administrative organizations should be aware and promote the projects according to subdistrict agricultural development plans. followed by, the subdistrict agricultural development plans should be applied to agriculture development or be practical in action, stimulate local people to participate in the knowledge stage of creating village development plans based on the community's agricultural needs, and making

the knowledge stage for subdistrict agricultural development plans should be publicized and make understanding among local people about the importances of subdistrict agricultural development plans.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน ประธานกรรมการที่ปรึกษา ภาคนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเกียน กรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบพร้อมต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้อำนวยความสะดวกในการ ประสานงานจัดทำภาคนิพนธ์

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ นายसानติ นิกชอบ เกษตรและสหกรณ์ จังหวัดบุรีรัมย์ นายประพนธ์ บรรจงศิริทัศน์ เกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ และนายสมจิตต์ โพศรีดิ เกษตรอำเภอโนนสุวรรณ ที่ได้กรุณาตรวจและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ ในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง เกษตรอำเภอบ้านด่านและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอบ้านด่านที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการ รวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ของอำเภอเมืองบุรีรัมย์ และอำเภอบ้านด่าน จังหวัด บุรีรัมย์ที่ได้กรุณาตอบ แบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้

ประ โยชน์และคุณค่าอันพึงเกิดขึ้นจากภาคนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็น เครื่องบูชาแด่พระคุณบิดา มารดา บुरพจารย์ คณาจารย์ และผู้มีส่วนในการสนับสนุนเกื้อกูล ให้กำลังใจในการศึกษาแก่ผู้วิจัยทุกท่าน

นิกร สมมุง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	8
แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล.....	17
ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล.....	24
บริบทศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	41
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	61
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	61
วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
สรุปผลการวิจัย.....	62
อภิปรายผล.....	63
ข้อเสนอแนะ.....	65
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	65
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป.....	66
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	72
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	73
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือ ในการวิจัย.....	77
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม.....	79
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	82
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	89
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	86

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
2	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ.....	47
3	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม อายุ.....	48
4	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ระดับการศึกษา.....	49
5	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม การประกอบอาชีพ.....	50
6	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม การดำรงตำแหน่ง.....	51
7	จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม การดำรงตำแหน่ง ผู้นำชุมชน	52
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหาร ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาพรวมและรายด้าน.....	53
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหาร ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านการตัดสินใจโดยภาพรวม และรายข้อ.....	54
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหาร ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านการปฏิบัติการโดยภาพรวม และรายข้อ.....	56
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหาร ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	58

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหาร ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านการประเมินผลโดยภาพรวม และรายชื่อ.....	59
13 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรระดับตำบล.....	60

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กระบวนการมีส่วนร่วม.....	15
2 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล.....	19

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารราชการในระดับกรม กอง ต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยทั่วไปต่างก็มีอิสระในการวางแผน กำหนดกิจกรรม การลงพื้นที่ และถ่ายทอดความรู้ ดังนั้นจึงเกิดช่องว่างประการสำคัญอย่างหนึ่งก็คือขาดการผสมผสานกิจกรรม และการบูรณาการของหน่วยงานของรัฐ/เอกชน ทำให้เกิดการพัฒนาระบบแยกส่วน ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกร ได้ครบทุกด้าน งานวิจัยและพัฒนา มักมีการวิจัยที่หลากหลาย แต่ยังคงขาดการนำไปสู่กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนา จากแนวทางที่ว่าเกษตรกรเป็นผู้วิเคราะห์ วางแผน กำหนดกิจกรรมด้วยตนเอง และเป็นผู้รับผิดชอบ แต่ในทางปฏิบัติเกษตรกรมีส่วนร่วมน้อยและมักถูกชี้นำจากเจ้าหน้าที่ สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จำเป็นต้องมีศูนย์กลางในการประสาน และบริหารจัดการ ในเรื่องนี้ โดยการจัดตั้งศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนการกำหนดกิจกรรม และการจัดกิจกรรมของแต่ละส่วนราชการ ลงสู่เป้าหมาย พื้นที่เดียวกัน ทั้งนี้เกษตรกรในพื้นที่ตำบลก็จะมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการกำหนด แผนการพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเอง ซึ่งจะตรงกับความต้องการของชุมชนเกิดการพัฒนาในอาชีพ ครบทุกด้าน ผลักดันให้ชุมชนเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง ได้อย่างยั่งยืน

การวางแผนพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมา มุ่งเน้นการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจเพื่อ แสวงหารายได้ และเสริมสร้างความมั่นคงด้านเงินตราเข้าสู่ประเทศ ทำให้เกิดการขยายตัว ทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทุกภาคการผลิตของระบบเศรษฐกิจตกอยู่ในสภาพต้องพึ่งพา ระบบเศรษฐกิจโลก พึ่งพาระบบเงินทุน เทคโนโลยีและเครื่องมือเครื่องจักรสมัยใหม่ พึ่งพาการตลาดจนขาดอิสรภาพในการตัดสินใจเลือกทางเดินในการพัฒนาตนเอง เป็นการ พัฒนาที่ไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจสังคม จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพสมดุลทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2547 : 6-10)

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ได้ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างระบบ โครงสร้างกลไกและ กระบวนการพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย โดยบูรณาการ

การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและทุกระดับให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุลเป็นธรรมและยั่งยืนพร้อมทั้งปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ลดบทบาทอำนาจของราชการส่วนกลาง เพิ่มบทบาทและมอบอำนาจการกระจาย การตัดสินใจการดำเนินการและการกระจายการจัดสรรทรัพยากรให้แก่ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นและชุมชนเพื่อสร้างสมดุลในการจัดสรรและกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาให้ทั่วถึงเป็นธรรมโดยต้องดำเนินการรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงควบคู่ไปด้วย อันจะสนับสนุนให้การบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและความมั่นคง รัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งตรวจสอบ การใช้อำนาจของรัฐ

การพัฒนาการเกษตร ในอดีต ได้มุ่งเน้นการพัฒนาการผลิตเพื่อส่งออกและเป็นการส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรในเชิงเดี่ยวเพื่อการค้าและเพื่อส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรม เป็นหลักการพัฒนาการเกษตร ไม่เป็นการพัฒนาแบบองค์รวมจึงก่อให้เกิด ปัญหาการขาดผลผลิตตกต่ำ เกิดสภาพปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะปัญหาด้าน โครงสร้างที่ยัง ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ตลอดจนความไม่พร้อมทางสังคมระบบสถาบัน กฎกติกา เงื่อนไขและการทำงานแบบเก่าทำให้ไม่สามารถปรับตัวให้รองรับกับกระแสโลกาภิวัตน์และ สภาพแวดล้อมของสังคมสมัยใหม่ที่เชื่อมโยงซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับมีปัจจัยและตัวเร่งด้านต่างๆ จึงก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและทางการเงิน ความด้อยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐมี โครงสร้างการผลิตที่อ่อนแอ ยัง พึ่งพิงอาศัยต่างประเทศเป็นหลักและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมกรบริ โภคที่มีความนิยม ด้านวัตถุและสิ่งฟุ่มเฟือยมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อคนในสังคมไทย เกิดการว่างงานมากขึ้น รายได้ภาครัฐลดลง ภาวะเศรษฐกิจ หดตัวและถดถอยตลอดมา (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2542 : 1)

ปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวได้ปรับเปลี่ยนไป กล่าวคือ รัฐได้ให้โอกาสแก่เกษตรกรได้ มีสิทธิในการพัฒนาการเกษตรมากขึ้น เพื่อตอบสนองของความต้องการของเกษตรกรอย่าง แท้จริง โดยมี ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นกลไกหลักที่ สำคัญในการดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตรจัดตั้งขึ้น ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2543 ภายใต้แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจกำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่นของ ตนเองโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้นมอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน และหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำหน้าที่ในการสนับสนุนด้านการบริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง รวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรที่สำคัญแก่เกษตรกรในลักษณะบูรณาการ ณ จุดเดียว ในการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจะ ไม่นั้นในด้านอาคารสิ่งก่อสร้าง แต่จะเน้นด้านการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเพิ่มศักยภาพเกษตรกรในการพัฒนาการเกษตรในตำบลของตนเองเป็นหลักที่สำคัญ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2546 ข : 1)

อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้นตั้งแต่ปี 2542 (เดิมใช้ชื่อ "ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล") ในพื้นที่ทุกตำบลที่มีอาชีพทำการเกษตรรวมทั้งสิ้น 18 ศูนย์ ภายได้เงื่อนไข เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1 คน รับผิดชอบ 1-2 ตำบล การดำเนินงานเป็นไปตามแนวทางของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมส่งเสริมการเกษตรกำหนด คือ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการเกษตร โดยการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการบูรณาการ โครงการต่างๆ ส่งผู้พื้นที่ที่มุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับการพัฒนาการเกษตร โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ วางแผน และบริหารจัดการแผนชุมชนด้วยตนเอง ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำหน้าที่ในการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ รวมทั้งการให้บริการข้อมูลข่าวสารที่สำคัญแก่เกษตรกรแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวคือที่ "ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล" (จุรีรัตน์ วิเศษวงษา, 2551 : 5) ความสำคัญของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ก็คือ การมีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนพัฒนาการเกษตร และบริหารจัดการทรัพยากร ด้านการเกษตร งบประมาณและ โครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการเกษตรให้ตรงตามความต้องการเกษตรกรในชุมชน โดยจัดเวทีชุมชนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสานแกนนำร่วมในกระบวนการเรียนรู้ การประสานจัดหางบประมาณ ตลอดจนการนำเสนอแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลสู่แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด

แต่ปัจจุบัน การดำเนินการดังกล่าวมีเพียงบางตำบลเท่านั้นที่ได้ดำเนินการ ซึ่งทำให้กระบวนการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรของอำเภอเมืองในภาพรวมไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการ

จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เป็นสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประจำปี พ.ศ.2551 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามแนวคิดของโคเฮนและอันฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980 : 219 ; อ้างถึงใน พวงทอง โยธาใหญ่, 2545 : 14)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ของอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประจำปี พ.ศ.2551 จำนวน 270 คนในพื้นที่ 18 ตำบล ตำบลละ 1 ศูนย์ รวม 18 ศูนย์

2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากร

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอ เมือง จังหวัดบุรีรัมย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของคำศัพท์เชิงปฏิบัติการที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึง ให้คำนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน โดยการ ให้มี ตำแหน่ง มีบทบาท มีหน้าที่และแบบแผนพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความ รัก ความผูกพัน ความรับผิดชอบในองค์กร ทำให้บุคคลเห็นคุณค่าของตัวเองและส่วนรวม ซึ่งจะเป็นพลังร่วมในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา

2. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนและคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ร่วมกันดำเนินการ ได้เข้าไปมี ส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านการเกษตรที่ศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจัดทำขึ้นเพื่อแสดงลักษณะและสภาพ เศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ตำบล นั้น ๆ ในอนาคต และการบริหารจัดการศูนย์บริการฯ โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วม ใน 4 ด้านได้แก่

2.1 ด้านการตัดสินใจ หมายถึง การที่คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้มีส่วนร่วมในการประชุมจัดทำแผน มีส่วน ร่วมในการจัดเวทีเรียนรู้ระดับตำบล มีส่วนร่วมวางแผนจัดเก็บข้อมูล มีส่วนร่วมในการให้ ข้อมูลประวัติความเป็นมาของชุมชนร่วมในการให้ข้อมูลด้านพื้นที่ ตัดสินใจ ในการใช้ ทรัพยากรในพื้นที่ตำบลที่รับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาการเกษตร มีส่วน ร่วมในการกำหนดปฏิทินในการทำงาน มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดทำร่าง แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล มีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบและอนุมัติการใช้แผน

2.2 ด้านการปฏิบัติการ หมายถึง การที่คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้มีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของ ชุมชน และความต้องการของชุมชน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกชุมชนราย ครัวเรือน มีส่วนร่วม ในการสร้างฝัງปัญหา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนผังประวัติชุมชนและ นำเสนอแผนผังประวัติความเป็นมาของชุมชนให้เวทีชุมชนพิจารณา มีส่วนร่วมในการ

ค้นหา ผู้นำ อาสาสมัคร เพื่อเป็นแกนนำในการเข้าร่วมเวทีชุมชนเพื่อจัดทำแผน มีส่วนร่วมในการเชิญชวนสมาชิกในชุมชนร่วมสำรวจข้อมูลพื้นที่ๆเพื่อใช้ในการจัดทำแผน มีส่วนร่วมในการรวบรวมปัญหาของชุมชน การจัดกลุ่มปัญหาการวิเคราะห์ปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาชุมชน มีส่วนร่วมในการเขียนโครงการพัฒนาตำบล มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล มีส่วนร่วมในการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

2.3 ด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ การศึกษาดูงานด้านการเกษตร และสนับสนุนปัจจัยการผลิต ด้านการเกษตร ได้รับรางวัลหรือขวัญกำลังใจ เมื่องาน โครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลประสบผลสำเร็จ ได้ค่าตอบแทนจากการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

2.4 ด้านการประเมินผล หมายถึง การที่คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม ตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ได้ร่วมตรวจสอบ วิเคราะห์ และประสานแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล กับแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล แผนพัฒนาตำบล และแผนพัฒนาอำเภอ ได้ร่วมประเมินผลการโครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลที่ได้ดำเนินการทุกโครงการ ได้ร่วมทบทวนแผนงาน โครงการทุกปี

3. คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หมายถึง คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประจำปี พ.ศ. 2551

4. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หมายถึง สถานที่ตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรสาขาต่างๆ ในระดับตำบลสู่เกษตรกร โดยกรมส่งเสริมการเกษตรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

5. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 จำนวน 18 ตำบล ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาต องค์การบริหารส่วนตำบลกระสัง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบัว องค์การบริหารส่วนตำบลสะแกโพรง องค์การบริหารส่วนตำบลอิสาน องค์การบริหารส่วนตำบลสองห้อง องค์การบริหารส่วนตำบล

เมืองฝาง องค์การบริหารส่วนตำบลคูมู๊ก องค์การบริหารส่วนตำบลหลักเขต องค์การบริหารส่วนตำบลสะแกงคำ องค์การบริหารส่วนตำบลสวายจิก องค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง องค์การบริหารส่วนตำบลกัณฑ์ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง องค์การบริหารส่วนตำบล ถลุงเหล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด และองค์การบริหารส่วนตำบลพระครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ ได้นำเสนอตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
3. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
4. บริบทศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

สังคมปัจจุบันให้ความสำคัญกับระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการตัดสินใจในกิจกรรมการพัฒนาของหน่วยงานราชการ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจากเอกสารและตำราดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายการมีส่วนร่วม

มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมหลากหลายในแง่มุมที่แตกต่างกันขึ้นกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายและลักษณะงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537 : 182-183) ความหมายของการมีส่วนร่วม นั้น จะต้องเปิดโอกาสให้ดูแลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งอาจจะเป็นลักษณะที่มีรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับรู้ เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการพัฒนา คือ การมีส่วนร่วมใน และการประเมินผล การพัฒนาล้วนแต่เป็นการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญและสร้างความสำนึก ในหน้าที่ของชุมชนของตนเองให้มีความเจริญองงามในอนาคต

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่นๆ (2543 : 42) การมีส่วนร่วมมีความหมายในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน

กระบวนการพัฒนาดังแต่เริ่มจนถึงสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตาม ประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าว จะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน

สายทิพย์ สุกดิพันธ์ (2534 : 92) การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงหมายถึง การคืนอำนาจ การกำหนดการพัฒนาให้กับประชาชน อย่างน้อยที่สุดประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผน และดำเนินการ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ การพัฒนาและการกำหนดอนาคตของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ศัญญา ศัญญาวิวัฒน์ (2540 : 10-11) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน โดยการให้มีตำแหน่ง มีบทบาทมีหน้าที่ และแบบแผนพฤติกรรมบุคคลซึ่งจะทำให้บุคคลเห็นคุณค่าของตนเองและส่วนรวมซึ่งจะเป็นพลังร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาต่อไป

อรพินทร์ สฟ โชคชัย (2537 : 3 ; อ้างถึงใน สุรวุฒิ วงศ์ไกรปัญญาเลิศ. 2547 : 13) กล่าวว่าการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นการทำงานในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา เป็นกระแสแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ และประสบการณ์การพัฒนาในอดีตซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นกระบวนการที่น่าจะมีพลังในการผลักดันการพัฒนา สังคมมากกว่าในอดีต โดยลักษณะการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี ประกอบด้วยภาคต่างๆ คือ ภาครัฐราชการ ภาคประชาชนและชุมชน ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และภาคธุรกิจ การดำเนินงานที่ทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมนี้จะต้องทำงานร่วมกันในลักษณะเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกัน โดยสร้างกลไกให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในลักษณะที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์

ไพบุลย์ เจริญทรัพย์ (2534 : 39) ได้ระบุว่าปัจจัยแห่งการมีส่วนร่วม มีปัจจัยที่สำคัญ นักพัฒนา ต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาและกระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชน และตัวประชาชน ต้องเป็นผู้ตัดสินใจเริ่มกิจกรรมของตนเอง การได้รับการสนับสนุนจากภายนอกในด้านต่างๆ เช่น เทคนิค วิทยาการ ข้อมูลข่าวสาร การประสานงาน และอุปกรณ์ที่จำเป็น

อดิณ รพีพัฒน์ (2531 : 57) ได้กล่าวถึงปัจจัยแห่งการพัฒนาว่านักพัฒนาจะต้องมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีให้กับชุมชน นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นและผลประโยชน์ด้วย

โดยสรุปแล้ว การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ การร่วมแก้ไขปัญหา การดำเนินการ และกิจกรรมชุมชน ร่วมวางแผน จนเป็นผลของการปฏิบัติ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะต้องขึ้นอยู่กับความสมัครใจที่จะเข้าร่วม

อย่างมีอิสระภาพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน และมีอำนาจอิสระในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาให้กับสมาชิกด้วยความพึงพอใจ และผู้เข้ามามีส่วนร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม

2. ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ในการพัฒนาในด้านต่างๆ นั้นจะเกิดความสมบูรณ์ได้ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้น เพื่อให้การพัฒนาเกิดผลสัมฤทธิ์ตรงตามความต้องการของชุมชนนั้น ซึ่งความสำคัญของการมีส่วนร่วม กรมส่งเสริมการเกษตร (2547 : 18) ได้ระบุว่า “การมีส่วนร่วม” ได้ “ถูก” นำมาใช้ในการพัฒนาอย่างแพร่หลาย จนกระทั่ง อาจกล่าวได้ว่า หากโครงการพัฒนาใดไม่นำกระบวนการมีส่วนร่วมไปใช้ มักจะไม่ได้รับการยอมรับจากนักพัฒนาและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งมักจะมีการคาดหมายว่า โครงการพัฒนานั้นประสบความสำเร็จค่อนข้างน้อย หรือถ้าสำเร็จก็ไม่มีคามยั่งยืนในการพัฒนา ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญต่อการบริหารงานศูนย์บริการฯ ดังนี้

2.1 ช่วยสะท้อนปัญหาสาเหตุ และความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร หรือของท้องถิ่น ได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็น ทำให้ศูนย์ฯ ได้ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรได้อย่างถูกต้อง สามารถแก้ไขปัญหาคัดตรงเป้าหมาย รู้ว่าต้องการอะไร และจะทำอย่างไรจึงได้อย่างที่ต้องการ

2.2 ช่วยพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร เนื่องจากในกระบวนการมีส่วนร่วมจะมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และความคิดเห็นระหว่างกัน การมีส่วนร่วมจึงเป็นเวทีให้เกษตรกรได้เรียนรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่องานอาชีพจากเกษตรกรด้วยกันเองได้อีกทางหนึ่ง เช่น เรียนรู้วิธีแก้ไขปัญหาโรคพืช ศัตรูพืชที่ได้ผล ซึ่งผ่านการทดสอบจากไร่นาของเพื่อนเกษตรกรท่านอื่นมาแล้ว รวมทั้งทำให้เกษตรกรสามารถแก้ปัญหาที่ยาก ๆ ได้มากขึ้น

2.3 ช่วยให้เกิดฉันทามติร่วมกันในหมู่เหล่า ทำให้เกิดความชอบทำในการตัดสินใจ เนื่องจากเป็นข้อตกลงร่วมกันภายในกลุ่มมาก่อนแล้ว เช่น การตกลงราคาซื้อขายผลผลิตระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับพ่อค้า เป็นต้น รวมทั้งมีอิสระในการเลือกรับหรือไม่รับความช่วยเหลือหรือสิ่งของจากภายนอกได้ตามความจำเป็นหรือความต้องการ เกิดการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

2.4 ช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน เนื่องจากพวกเขาคิดเอง ตัดสินใจเอง ทำเอง และรับผลประโยชน์เอง เช่น โครงการปลูกป่าในที่สาธารณะของหมู่บ้าน เมื่อเกษตรกรเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของจะช่วยให้พวกเขาดูแลป่าแห่งนั้นให้มีความยั่งยืนและให้ประโยชน์แก่พวกเขาได้ตลอดไปจนถึงลูกหลาน

2.5 ช่วยสร้างความรู้สึกรักท้องถิ่น และมีความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากเกิดความภาคภูมิใจที่มีโอกาสได้ดูแลและพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง มิใช่ต้องทำตาม “คนอื่น” ตั้ง

2.6 ช่วยให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้วิถีแก้ไขปัญหาของตนเอง รวมทั้งการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน ทำให้พวกเขาเกิดความมั่นใจ “เราทำได้” มีความสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องรอคอยการช่วยเหลือจากผู้อื่นอีกต่อไป

3. การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วม

การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมนั้น ได้มีผู้จำแนกไว้หลากหลายประเภทแตกต่างกันซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสารและตำราดังนี้

ชูชาติ ม่วงสมจิตร (2540 : 28-29) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมพิจารณาได้จากมิติที่แตกต่าง กันคือ

3.1 การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมโดยพิจารณาถึงระดับการอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการจำแนกที่อยู่บนพื้นฐานของความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งจำแนกเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจไม่มีการบังคับและการเข้ามามีส่วนร่วม โดยการถูกบังคับให้เข้ามามี ส่วนร่วม

3.2 การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมตามวิธีการที่เข้าไปเกี่ยวข้องของจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วม โดยตรง เช่น การเข้าร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสละแรงกาย ร่วมสละเวลา ทรัพยากร สนับสนุนแรงงาน

3.3 การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการวางแผนการพัฒนา การจำแนกการมีส่วนร่วมลักษณะนี้จะสัมพันธ์กับขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาโดยขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนปฏิบัติงาน การยอมรับแผนการปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล นอกจากนี้ สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2532 : 102-115) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของกระบวนการวางแผน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3.4 การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมลักษณะชั้นขององค์การ การจำแนกในลักษณะนี้ เป็นการจำแนกตามระดับขององค์การ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

3.4.1 การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์การ

3.4.2 การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์การ

3.4.3 การมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์การ

3.5 การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามความเข้มข้นและความถี่ของกิจกรรม
จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.5.1 การมีส่วนร่วมที่มีความถี่สม่ำเสมอเป็นการมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรม
บ่อยครั้งหรือมีเป็นประจำ

3.5.2 การมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรมที่ไม่สม่ำเสมอ เป็นการมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้ง

3.6 การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามระดับการเข้ามามีส่วนร่วมจำแนกออก
เป็น 7 ประเภท เริ่มจากที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยจกน้อยไปจนถึงมากที่สุดนี้

3.6.1 การมีส่วนร่วม โดยการชักนำ

3.6.2 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร

3.6.3 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้การปรึกษาหารือ

3.6.4 การมีส่วนร่วม โดยได้รับการจูงใจ

3.6.5 การมีส่วนร่วมเพื่อปฏิบัติการหน้าที่

3.6.6 การมีส่วนร่วมแบบปฏิสัมพันธ์กัน

3.6.7 การมีส่วนร่วม โดยพลังของประชาชนเอง

4. พฤติกรรมการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการแสดงพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็น หรือกลุ่มของพฤติกรรม
ที่สังเกตเห็นได้ และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาซึ่งได้แบ่งพฤติกรรมไว้ 6 ประเด็น (Dusseldrop.
1981 : 34 ; อ้างถึงใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. 2544 : 297) ดังนี้

4.1 การรวมกลุ่มและการเข้าเป็นสมาชิก

4.2 การเข้าร่วมให้ความคิดเห็นต่อกลุ่ม

4.3 การเข้าร่วมในกระบวนการต่างๆ ขององค์กร เช่น อำนวยการประชุม นำคนที่
ไม่ได้เป็นสมาชิกให้เข้าร่วมกัน นักการสนทนา ช่วยระดมแรง

4.4 ทำในสิ่งที่สามารถทำได้ เช่น ให้เงินทุน สนับสนุนแรงงาน สิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกต่างๆ ช่วยออกความคิดเห็นในด้านต่างๆ

4.5 การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยการออกความคิดเห็นหรือออก
เสียงในเรื่องต่างๆ เช่น ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่มกำหนดแนวทางการ
ดำเนินการเพื่อไปถึงเป้าหมาย จัดสรรทรัพยากรที่ขาดแคลน เลือกสรรบุคคลที่เป็นตัวแทน
กลุ่มในการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่ม และประเมินประสิทธิภาพ การนำ

โครงการไปสู่การปฏิบัติ

4.6 มีส่วนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานกลุ่ม

5. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

กระบวนการ ได้มาซึ่งแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลนั้น คนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางแก้ปัญหา โดยพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสารและตำราต่างๆ ดังนี้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6-7) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่รัฐบาลมีการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสกับประชาชนในชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ อकिन รหัสพัฒน (2531 : 49) ได้สรุปประเด็นการมีส่วนร่วมประกอบด้วย ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงความต้องการของชุมชนด้วย
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหของชุมชนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือ โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาให้สนองตอบความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่จำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพต่อส่วนรวม
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ กิจกรรม ที่ได้ทำไว้ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่นๆ (2543 : 143) ในการดำเนินกิจกรรมและโครงการในการพัฒนาของชุมชน ได้กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน นั้นประชาชนอาจไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพราะมีข้อจำกัดหลายประการ การตัดสินใจ จึงเป็นส่วนสำคัญที่นักพัฒนาจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมพัฒนา ซึ่งเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงเพราะประชาชนสามารถกำหนดความต้องการในการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง โดยมีกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้รับการเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่ต้องใช้
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงานและการดำเนินการ ขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคลและสังคม
5. การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

เจมส์ คี บีนทง (2526 : 272-273 ; อ้างถึงใน บรรเจิด สอพิมาช. 2550 : 10) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

โคเฮนและอันฮอฟ (Cohen & Uphoff. 1980 : 219; อ้างถึงใน พวงทอง โขธาใหญ่. 2545 : 14) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ

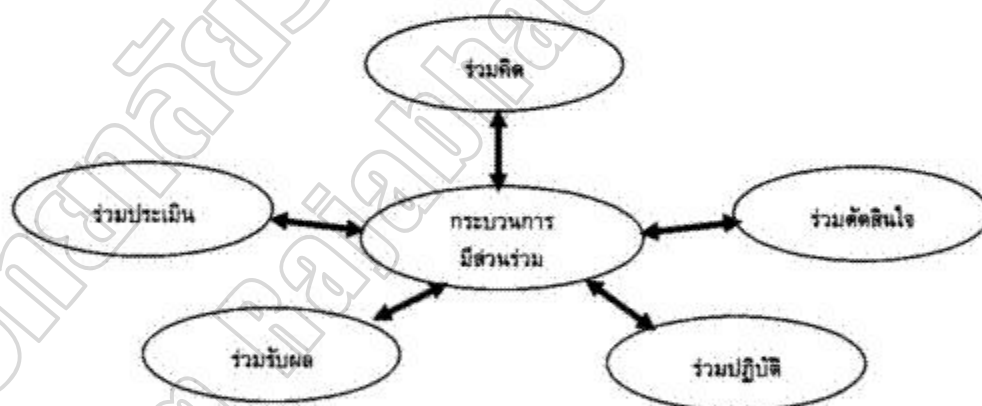
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ เป็นการเข้าร่วม โดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือ โดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล : เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

กระบวนการมีส่วนร่วมหมายถึง การมีส่วนร่วมที่เป็นอิสระ โดยความสมัครใจ ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มิได้หมายถึงการให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาของรัฐตามที่รัฐกำหนดแต่หมายถึง การให้ประชาชน กลุ่ม ชุมชน ร่วมกันคิดและตัดสินใจกำหนดทิศทางการพัฒนา การดำรงชีวิต ร่วมปฏิบัติตามแผนของกลุ่มหรือของชุมชนและรับประโยชน์ร่วมกัน โดยรัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุน(ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. 2547 : 26)

ภาพประกอบ 1 กระบวนการมีส่วนร่วม

สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2532 : 102-115) จำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของกระบวนการวางแผน ได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วม ในการประเมินผล

อภิญญา กังสนารักษ์ (2544 : 14 -15) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทาง การดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ

3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียว

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ เข้าร่วมในการแสดงทัศนะ ร่วมนำเสนอปัญหา หรือประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทางร่วมการแก้ไขปัญหา และร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ดังนี้(รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. 2540 : 28-29)

มาตรา 76 การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ (มาตรา 76)

มาตรา 77 รัฐส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองข้าราชการและพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ (มาตรา 77)

มาตรา 78 รัฐกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองได้ รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองหรือตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้ท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศรวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น (มาตรา 78)

มาตรา 79 รัฐสนับสนุนให้ประชาชนรักษาและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมบำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจน

ควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน (มาตรา 79)

แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

1. ความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

การจัดทำแผนเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงาน และเป็นแนวทางเพื่อบรรลุความสำเร็จที่คาดหวังในอนาคต การปฏิบัติงานจะประสบผลสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการวางแผน และถ้าวางแผนดี ก็เท่ากับปฏิบัติงานสำเร็จไปแล้วกว่าครึ่ง กรมส่งเสริมการเกษตร (2547 : 6) ระบุว่า การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองให้แก่ชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การวางแผนพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) ได้กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการพื้นฐานที่จะพัฒนาให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ กระบวนการเรียนรู้ การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาทุกระดับตั้งแต่การคิดริเริ่ม ตลอดจนการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน การดำเนินกิจกรรม การติดตามประเมินผล จะเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาคน กรมส่งเสริมการเกษตร(2547 ก : 7) ระบุว่า การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลเป็นการวางแผนปรับปรุงพัฒนาอาชีพการเกษตร โดยมุ่งการสร้างรายได้ การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร ในการพัฒนาการผลิตด้านการเกษตรภายใต้ศักยภาพของพื้นที่และศักยภาพของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชนสามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจในการบริหารจัดการ และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้ชุมชนมีแนวทางและเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2546 ก : 2) ระบุว่าความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษา, การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล
2. ส่งเสริม บำรุงรักษา คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามพัฒนาอย่างยั่งยืน
3. เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมตลอดจนการสร้าง ความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจชุมชน

4. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
5. ในระยะยาวทำให้ให้ชุมชนสามารถระดมทุนและทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาพประกอบ 2 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2546 ก : 2)

ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของตำบล ใช้กระบวนการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการจัดเวทีชุมชนหรือเสวนาในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล ภายได้หลักการที่ชุมชนมีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจในการกำหนดแผนการพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเองภายใต้ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร(2546 ก : 1) ระบุว่า การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลประกอบด้วย 3 แผนหลัก ได้แก่

1. แผนถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้
2. แผนธุรกิจชุมชนด้านการเกษตรหรือวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์หลักของตำบล
3. แผนการปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

การพัฒนาการเกษตรในระดับพื้นที่ หากไม่มีแผนพัฒนาการเกษตรก็จะทำให้การพัฒนานั้นไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ แผนพัฒนาการเกษตรจึงเป็นเครื่องมือสำหรับบ่งบอกว่าเกษตรกรในพื้นที่มีความจำเป็นหรือต้องการพัฒนาการเกษตรไปในทิศทางใด(กรมส่งเสริมการเกษตร. 2551 : 17) ระบุว่าแนวทางในการดำเนินงานในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลนั้น มีดังนี้

1. การจัดทำแผนกลุ่มในลักษณะแผนปี ที่มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลและศักยภาพของกลุ่ม/เครือข่าย แล้วนำมากำหนดเป้าหมายการพัฒนาและกำหนดเป็นแผนปฏิบัติงานกลุ่ม
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล เป็นความร่วมมือของหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐและภาคอื่นๆ ที่ร่วมกันปฏิบัติงานร่วมกัน โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน เพื่อวิเคราะห์ความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเพื่อรวบรวมปัญหาความต้องการของแต่ละหมู่บ้านและวิเคราะห์จัดทำแผนงาน โครงการด้านการเกษตรของตำบล นำแผนงาน โครงการที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแล้ว เข้าสู่เวทีประชาคมในระดับตำบล โดยมีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องนำเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนตามลำดับ และการทบทวนจัดทำแผนให้ทันกำหนดเวลาตามกระบวนการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. บทบาทหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2546 ก : 1) ระบุว่าในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลนั้นมีผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำดังนี้

1. ภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ควบคุม ดูแล และกำกับให้การจัดทำแผนพัฒนาเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนพัฒนาตำบล โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ประสานระดับตำบล และเป็นวิทยากรกระบวนการ
 2. ภาคประชาชนและชุมชน ในภาคนี้มีผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนดังนี้
 - 2.1 คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลศักยภาพชุมชนให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ เกษตร ธุรกิจ ชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เพื่อดำเนินการจัดเวทีชุมชน
 - 2.2 ผู้นำชุมชน/อาสาสมัคร มีหน้าที่สำรวจข้อมูลศักยภาพของท้องถิ่น ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น
 - 2.3 ภาคองค์กรเอกชนในท้องถิ่น มีบทบาทในการค้นหาศักยภาพในท้องถิ่น และสนับสนุนการจัดทำแผนความต้องการของชุมชน
 - 2.4 ภาคธุรกิจ มีบทบาทในการค้นหาศักยภาพชุมชน ในการสร้างผลิตภัณฑ์หลักของชุมชน และสนับสนุนการจัดทำแผนเศรษฐกิจระดับชุมชน รวมทั้งส่งเสริมเชื่อมโยงอย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกันสู่ตลาดอย่างเป็นระบบ
- การมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในลักษณะที่ปรึกษาภาคประชาชน ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลทุกแห่ง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์จำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้แทนชุมชน ผู้แทนหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นภาคประชาชนทั้งจำนวน 14 คน และผู้แทนภาครัฐเพียง 1 คน ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบศูนย์ทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการบริหารศูนย์คณะกรรมการดังกล่าวจะมีการประชุมเพื่อร่วมกันบริหารจัดการศูนย์ ช่วยกันจัดกิจกรรมการพัฒนาการเกษตรที่ตอบสนองความต้องการของเกษตรกร ตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล หรือแผนการดำเนินงานที่เรียกชื่ออื่น ๆ เช่น แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งร่วมกันจัดทำขึ้นดังกล่าวในประเด็นที่ 2 แล้ว ดังนั้น จึงถือได้ว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์เป็นคณะที่ปรึกษาภาคประชาชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่แล้วในเบื้องต้น(กรมส่งเสริมการเกษตร. 2547 : 7)

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2547 : 7-11)

1. การเตรียมความพร้อมของชุมชน โดยใช้วิธีการสร้างจิตสำนึกร่วมให้ชุมชน ปรับวิถีคิดและวิธีการทำงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืน ด้วยการจัดเวที ระดับตำบลเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ชุมชน สร้างแนวคิดในการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองและให้ เรียนรู้ประสบการณ์การพัฒนาที่ผ่านมาทั้งข้อดี และข้อด้อย
2. การทบทวนอดีต ค้นหา และประเมินศักยภาพของชุมชน ให้ชุมชนมีการ เรียนรู้พัฒนาการและการพัฒนาชุมชนของตนเองที่ผ่านมา โดยเรียนรู้ถึงแนวคิด วิธีการ ข้อดี ข้อด้อย และผลที่เกิดกับชุมชน มีการเรียนรู้ และค้นหาศักยภาพของชุมชนและประเมินสภาพ ของชุมชนตนเองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ชุมชนร่วมกันค้นหาและเก็บข้อมูลทางสังคม เช่น ข้อมูล ผู้นำชุมชน ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกลุ่มองค์กร ทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ศักยภาพของชุมชนที่สามารถนำไปพัฒนาได้ มีการจัดเวทีชุมชนระดับหมู่บ้าน เพื่อสร้าง ความเข้าใจกับเกษตรกร ในชุมชน ค้นหา และเก็บข้อมูลหมู่บ้าน
3. การพัฒนาแผนงานและ โครงการ เพื่อร่วมกันกำหนดประเด็นการพัฒนาเป็น โครงการระดับตำบลจากข้อมูลปัญหาศักยภาพของชุมชน และการศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบมี การยกร่าง โครงการให้ผู้นำชุมชนระดับตำบลพิจารณาให้ความเห็นและจัดลำดับความสำคัญ ของโครงการ การประชาสัมพันธ์แผน เพื่อให้ผู้รับผิดชอบ โครงการระดับตำบลเสนอ โครงการให้เกษตรกรทั้งตำบล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ ปรับปรุงรายละเอียด โครงการ
4. การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ชุมชนสามารถนำแผนไปสู่การปฏิบัติด้วย ตนเอง มีระบบการบริหารและจัดการแผน โดยชุมชน รวมทั้งการประสานในการขอรับการ สนับสนุนหรือขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ มีการประสานการบูรณาการแผน/ โครงการแต่ละ โครงการมีระบบการกำกับดูแล ติดตาม โดยชุมชนเอง

4. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของแผน

ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของแผนนั้น(ประชุม รอดประเสริฐ, 2535 : 15) ได้เสนอว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของแผนได้แก่ การจัดทำ แผนหรือร่างแผนไว้ อย่างรอบคอบการชี้แจงแผนเพื่อให้เกิดการปรับแผนให้ยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ การนำ แผนไปใช้และการควบคุมการดำ เนินงานของแผนแต่ละปัจจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. การจึร่งทำ แผน (Design) หมายถึงการจึร่งแผนงานให้มีรายละเอียดที่สามารถดำเนินการได้โดยบ่งชี้อย่างชัดเจนว่า แผนงานนั้นเป็นแผนอะไร ต้องการทำ อะไร ทำอย่างไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบที่จะต้องทำ และแผนงานนั้นจะเริ่มทำ เมื่อใดและที่ไหน
2. การชี้แจงแผน (Communication) เมื่อแผนได้รับการจัดทำ หรือร่างขึ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แผนนั้นจะต้องได้รับการชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและเข้าใจโดยละเอียด การชี้แจงแผนให้เป็นที่เข้าใจ ย่อมทำ ให้แผนนั้นได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และง่ายต่อการปฏิบัติ
3. การปรับแผน (Flexibility) เมื่อแผน ได้ถูกชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบแล้ว หากปรากฏว่าเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ และผู้เกี่ยวข้อง ได้ชี้ให้เห็นถึงความบกพร่อง หรือมีการท้วงติงเสนอแนะ หรือคาดว่าจะมีปัญหากเกิดขึ้น แผนนั้นจะต้องได้รับการปรับปรุง หรือให้มาตรการยืดหยุ่นในการนำ ไปใช้ เพราะหากไม่ปรับแผนให้มีความยืดหยุ่นแล้ว จะเป็นสาเหตุอย่างสำคัญที่ทำให้แผนเกิดความล้มเหลว อันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานได้
4. การนำแผน ไปใช้ (Implementation) เมื่อแผนได้รับการปรับปรุงแล้ว แผนก็จะถูกนำไปใช้ปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลตามที่ประสงค์ อย่างไรก็ตามแม้ว่าแผนจะบรรลุถึงความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ฝ่ายบริหารจะต้องให้การสนับสนุนทั้งกำลังคน กำลังทรัพย์ และรวมถึงกำลังใจของผู้บริหารเองอย่างต่อเนื่อง
5. การควบคุมแผน (Control) เมื่อแผนนำ ไปใช้แล้ว ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะต้องติดตามตรวจสอบ และประเมินผลว่าการดำเนินงานตามแผนในแต่ละขั้นตอนมีปัญหาอุปสรรคใด ๆ หรือไม่ หากพบปัญหาจากจุดหนึ่งจุดใดในกระบวนการ ปัญหานั้นจะต้องได้รับการแก้ไขโดยทันที รวมทั้งจะต้องรับฟังข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของแผนให้ดียิ่งขึ้นจากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการวางแผนดังกล่าวข้างต้น

5. แผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม

กึ่งศตล สวัสดิ์ชัย (2548 : 23) ระบุว่า แผนชุมชนเป็นแผนที่ชาวบ้านหรือคนในชุมชนร่วมกันกำหนดชีวิตและความเป็นอยู่ในอนาคต รวมทั้งหาวิธีแก้ไขปัญหาคชุมชนประสบบอยู่ในปัจจุบัน โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพคนและองค์กร ด้วยการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการจัดทำแผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนสามารถคิด วิเคราะห์ วางแผนบริหารจัดการภายในชุมชนของตนเองและสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ตรงตามความต้องการ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ภายใต้แผนนโยบายแห่งรัฐที่จะต้องส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อวางแผนพัฒนา การเกษตรภายใต้หลักการที่ประชาชนมีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจในการกำหนดแผนการพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเอง เพื่อให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางให้เกษตรกร ได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ วางแผนและบริหารจัดการแผนด้วยตนเอง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะทำหน้าที่ในการสนับสนุนด้านการบริหาร และถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง รวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรที่สำคัญแก่เกษตรกร ในลักษณะบูรณาการ ณ จุดเดียว คือ ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จะไม่เน้นในด้านของอาคาร สิ่งก่อสร้าง แต่จะเน้นด้านความสำคัญของชุมชน เป็นหลัก (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2546ข : 1)

วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2546ข : 2) มีดังนี้

1. เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการในการพัฒนาการเกษตร ที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันเกษตรกรและชุมชน มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนด้วยตนเอง และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในลักษณะบูรณาการ
2. เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของส่วนราชการ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับท้องถิ่น เป็นลักษณะบูรณาการให้เกิดการบริการเกษตรกรที่จุดเดียว (One Stop Service) โดยผ่านศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
3. เพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนในการวางแผนและพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาการเกษตรเสนอแนะให้มีการใช้ประโยชน์จากงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการเกษตรรวมทั้งส่งเสริมการออมและระดมทุนของชุมชนเพื่อการลงทุนทางธุรกิจ

1. องค์ประกอบของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (สบกต.) ประกอบด้วย ที่ทำการศูนย์ข้อมูล คณะกรรมการบริหาร แผนพัฒนาการเกษตรของตำบล จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิต และสมาชิก (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2546 ข : 3-4) มีรายละเอียดดังนี้

1. ที่ทำการศูนย์ จัดตั้งขึ้นเป็นเพียงศูนย์กลางของชุมชน มิใช่จัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่จึงขอใช้อาคารสถานที่ที่มีอยู่แล้วในชุมชน ปกติจะขอใช้สถานที่ของ อบต. เป็นหลัก ซึ่งจะเป็นที่รวบรวม นำเสนอ และบริการข้อมูล ตลอดจนใช้เป็นที่พักผ่อน จัดเวทีชาวบ้าน ฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ เป็นสถานที่สำหรับรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม และนำเสนอชุมชนเพื่อเสนออธิบายความหมายในภาพรวมของตำบล หมู่บ้าน ให้ชุมชนได้เข้าใจ นอกจากนี้ยังใช้เป็นสถานที่ประชุม พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ฝึกอบรมหรือห้องสมุด

2. ข้อมูล เป็นข้อมูลด้านการเกษตรของทั้งตำบลมีองค์ประกอบเป็นหมู่บ้าน มีทั้งข้อมูลด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม เพื่ออธิบายศักยภาพของพื้นที่และชุมชนในตำบล

3. คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (สบกต.) ประกอบด้วยตัวแทนของชุมชน ตัวแทนกลุ่มจากสาขาอาชีพต่าง ๆ ตัวแทน อบต. และตัวแทนหมู่บ้าน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบลทำหน้าที่เป็นเลขานุการ จำนวน 15 คน ความสำคัญของคณะกรรมการบริหารศูนย์ก็คือ การร่วมกับเกษตรกรในชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และบริหารจัดการทรัพยากรด้านการเกษตร งบประมาณ และ โครงการต่าง ๆ คณะกรรมการฯ จะต้องคัดเลือกผู้ที่มีอาสาเข้ามาเพื่อทำงานให้แก่ชุมชนจริง ๆ นอกจากเป็นบุคคลที่ชุมชนศรัทธาแล้ว ยังจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร และศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

4. แผนพัฒนาการเกษตรของตำบล หรือแผนพัฒนาชุมชนด้านการเกษตรของตำบลจะต้องเกิดจากมีส่วนร่วมของเกษตรกรในชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจร่วมกันในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของตำบล เพื่อเกิดเป็นแผนที่สมบูรณ์ ให้ครอบคลุมทั้ง ด้านกายภาพ เช่น ดิน แหล่งน้ำ ป่าชุมชน และด้านการเกษตร เช่น การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมงและด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมหลักของตำบลคืออะไร จะปรับปรุงส่วนไหน จะถ่ายทอดความรู้เรื่องอะไร และจะลงทุนทางธุรกิจอย่างไร แผนพัฒนาการเกษตรของตำบลจะต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้ก็มีโอกาสที่จะได้รับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนมากขึ้น ดังนั้นการวิเคราะห์โครงการ/กิจกรรมในแต่ละแผนงานจะต้องคำนึงถึงปัญหา ศักยภาพ ความพร้อมของชุมชน นโยบายของท้องถิ่น และนโยบายของรัฐด้วย

5. จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิตการเกษตร ทั้งด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ เกษตรผสมผสาน และอื่นๆ จะต้องมีการสร้างหรือพัฒนาจุดสาธิตเพื่อการเรียนรู้ในการ ประกอบอาชีพการเกษตร โดยมีเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพหรือเจ้าของจุดสาธิต เป็นวิทยากรเกษตรกร เน้นการเรียนรู้ที่เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ คือ การพึ่งพาตนเองหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการพัฒนา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาจุดสาธิตในเรื่อง วิชาการ และวิทยากรเกษตรกรให้มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้หรือเป็นวิทยากรที่ดี

6. โดยให้มีวิทยากรเกษตรกรซึ่งเป็นเจ้าของจุดสาธิตการเกษตร ทำหน้าที่เป็น วิทยากรเกษตรกรในการถ่ายทอดความรู้ วิทยากรเกษตรกร อาจเป็นเกษตรกรผู้นำ/ อาสาสมัครเกษตรกร เป็นผู้ที่เกษตรกรยอมรับ ศรัทธา มีองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ ทางการเกษตร เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานและให้บริการที่สุจริต ดังนั้นจะต้องทำการ พัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกรผู้นำ/อาสาสมัครเกษตรกร ให้มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน

2. ขั้นตอนการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กรมส่งเสริมการเกษตร (2546 ก : 3-13) ระบุว่า การดำเนินงานของศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดมี ทั้งหมด 6 ขั้นตอนประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมของชุมชน

1. จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อสร้างความพร้อมและความเข้าใจแก่เกษตรกรในชุมชนถึง บทบาทสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมคิดร่วมวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดทิศ ทางการพัฒนาและวางแผนพัฒนาการเกษตรด้วยตนเองภายใต้ข้อจำกัด โอกาสและข้อมูล พื้นฐานของตำบลที่ได้รวบรวมและจัดทำขึ้น ทั้งนี้ให้มีการตั้งตัวแทนของชุมชนและเลือก กรรมการเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ภายใต้ศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

2. คัดเลือกที่ทำการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หลักการคือ ให้ใช้อาคารสถานที่ราชการ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรืออาคาร อื่นใดที่มีอยู่แล้วในชุมชน มิใช่จัดสร้างขึ้นใหม่ จึงให้พิจารณาจัดตั้งในพื้นที่ที่เหมาะสมโดย คำนึงถึงอาชีพหลักของเกษตรกรแต่ละพื้นที่ที่สำคัญ

3. จัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนของชุมชนอย่างแท้จริง คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีจำนวน รวมทั้งสิ้นไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย

- 3.1 ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน
- 3.2 ตัวแทนสถาบันเกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพการเกษตรในตำบล โดยพิจารณาจากสถาบันหรือกลุ่มอาชีพที่มีการดำเนินกิจกรรมมากไปหาน้อยรวมแล้วไม่เกิน 2 คน
- 3.3 ผู้แทนหมู่บ้านในตำบล หมู่บ้านละ 1 คน
- 3.4 อาสาสมัครเกษตรกรที่มีอยู่ในตำบล จำนวน 1-4 คน
- 3.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบประจำตำบล เป็นกรรมการและ

เลขานุการ โดยตำแหน่ง

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จะต้องเกิดจากการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาด้านการเกษตรทุกด้านที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้ทราบว่าการเกษตรหลักของตำบลคืออะไร จะปรับปรุงส่วนไหนจะสร้างจุดถ่ายทอดความรู้เรื่องอะไร และลงทุนสร้างธุรกิจชุมชนอย่างไร เพื่อสร้างรายได้ วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของตำบล ดำเนินการ โดยเปิดเวทีชุมชนเพื่อให้แกนนำในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. คณะกรรมการบริหารศูนย์ และแกนนำกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ มาร่วมกันทำประชาคม โดยจัดระดับหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน จำนวน 3 ครั้ง มีแกนนำในชุมชนเข้าร่วมทำเวทีประชาคม 40 - 50 คน/ครั้ง และเปิดเวทีระดับตำบล จำนวน 2 ครั้ง ตามขั้นตอน ดังนี้

ครั้งที่ 1 เปิดเวทีเพื่อประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการจัดทำแผน ให้ชุมชนได้ศึกษาและค้นหาทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนปราชญ์ที่มีในหมู่บ้าน

ครั้งที่ 2 ร่วมกันศึกษาข้อมูลทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้ชุมชนได้ร่วมกันศึกษาและกำหนดเป็นแนวทางในการจัดเก็บข้อมูลรายครัวเรือน โดยให้แกนนำในชุมชนเป็นผู้ร่วมกันจัดเก็บข้อมูลรายครัวเรือนทุกครัวเรือน

ครั้งที่ 3 เปิดเวทีร่วมกันรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่างๆ และให้ชุมชนเสนอปัญหาความต้องการและแนวทางแก้ไขของแต่ละหมู่บ้าน

ครั้งที่ 4 เปิดเวทีระดับตำบล โดยแกนนำแต่ละหมู่บ้าน เพื่อนำปัญหามารวบรวมและเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา เสนอ โครงการเพื่อจัดทำเป็นแผนพัฒนาการเกษตรของตำบล

ครั้งที่ 5 เปิดเวทีระดับตำบล เพื่อนำแผนมาทำประชาพิจารณ์และจัดทำเป็นรูปเล่ม เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำ ไปสู่การปฏิบัติและการสนับสนุนเป็นแผน 3 ปี ของตำบล

ซึ่งประกอบด้วย 3 แผนหลักคือ

1. แผนถ่ายถอดเทคโนโลยี
2. แผนการลงทุน (แผนธุรกิจชุมชน)
3. แผนปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติงานตามแผน

1. แผนถ่ายถอดเทคโนโลยี โดยการถ่ายถอดความรู้สู่เกษตรกร ตามความต้องการเรียนรู้ของชุมชน ใช้จุดสาคิดในด้านต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในตำบล มีวิทยากรเจ้าของจุดสาคิดเป็นผู้ถ่ายถอด หรือการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานฟาร์มที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งการปฏิบัติงานตามแผนถ่ายถอดเทคโนโลยี สรุปได้ดังนี้

1.1 กำหนดเป็นแผนรายปีและรายเดือน โดยจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาตำบล และจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ การจัดทำแผนรายเดือนนั้นจะต้องนำแผนรายปีมาทบทวนความจำเป็นเมื่อมีปัญหาและความจำเป็นเร่งด่วนเกิดขึ้น จึงนำมากำหนดในแผนรายเดือน

1.2 มีองค์ประกอบของแผน คือ

- 1.2.1 ประเด็น/เรื่องที่ถ่ายถอดเทคโนโลยี
- 1.2.2 ความจำเป็นและเหตุผลสนับสนุน
- 1.2.3 กลุ่มเป้าหมายที่จะต้องได้รับการถ่ายถอดเทคโนโลยี
- 1.2.4 วิทยากรและวิธีดำเนินการถ่ายถอดเทคโนโลยี
- 1.2.5 กำหนดเวลา
- 1.2.6 งบประมาณค่าใช้จ่าย และแหล่งงบประมาณ
- 1.2.7 วิธีการวัดผลประเมินผล และติดตามผลสำเร็จของการถ่ายถอด
- 1.2.8 ผลลัพธ์

ทั้งนี้ในการจัดทำแผนจะต้องแบ่งแยกเป็นแผนถ่ายถอดเทคโนโลยี ที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการเอง และแผนถ่ายถอดเทคโนโลยี ที่ต้องการให้หน่วยงานอื่นมาดำเนินการ

2. แผนลงทุน (ธุรกิจชุมชน) เป็นการสนับสนุนการลงทุนให้แก่ชุมชนเพื่อสร้างอาชีพและสร้างรายได้ ทั้งในด้านการผลิต การแปรรูปและการตลาด ทั้งนี้เป็นการเน้นการเพิ่มมูลค่าผลผลิต จัดทำผลิตภัณฑ์หลักของตำบลตามศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่

3. แผนปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นการสนับสนุนกิจกรรมฟื้นฟูและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 4 การจดทะเบียนและบริการ

การจดทะเบียนและบริการสมาชิก จัดทำระบบทะเบียนสมาชิกศูนย์บริการ โดย
การรับสมัครเกษตรกรเป็นสมาชิกศูนย์บริการ โดยหน่วยงานของรัฐให้บริการพิเศษแก่
สมาชิก เช่นการให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรเป็นอันดับแรก

ขั้นตอนที่ 5 จัดตั้งศูนย์บริการ

1. ให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือการเกษตรที่จำเป็นและสนับสนุนเกษตรกร
ในการดำเนินกิจกรรมตามแผน โดยปรับกระบวนการทำงานของภาครัฐให้เกิดการบูรณาการ
ในการให้บริการแก่เกษตรกรที่จุดเดียว (One Stop Service)

2. เชื่อมเขียนเกษตรกร จุดสาธิต กลุ่มอาชีพ หรือปฏิบัติงานประจำศูนย์บริการ
และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ตามตารางการทำงานที่กำหนดขึ้นร่วมกัน
ระหว่างชุมชน กรรมการบริหารศูนย์ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

3. สร้างเครือข่ายในการถ่ายทอดความรู้หรือเรียนรู้ โดยการเชื่อมโยงกับศูนย์/
สถานีทดลอง ศูนย์ศึกษาพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในการนำความรู้ที่ผ่านการ
ทดสอบและยอมรับ มาเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพของเกษตรกร

ขั้นตอนที่ 6 ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E – Commerce)

เป็นการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศของศูนย์บริการและถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารการค้าขายสินค้าของชุมชน
แบบขายตรง โดยใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์
เบื้องต้นที่จะให้ชุมชนหรือเกษตรกร เก็บข้อมูลสินค้าที่ผลิตขึ้นในชุมชน และมีการขายสินค้า
โดยตรงต่อผู้ขายปลีกหรือ ผู้บริโภคผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทำให้สามารถเสนอขาย
สินค้าของชุมชน ได้กว้างขวางมากขึ้น และเกษตรกรขายสินค้าได้ในราคาที่เป็นธรรมมากขึ้น

3. คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2552 : 5) ระบุว่า มีหลักเกณฑ์เปิดกว้างให้แก่พื้นที่
พิจารณาสรรหาได้ตามความเหมาะสม โดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้มาซึ่ง
คณะกรรมการที่เป็นตัวแทนของชุมชนที่แท้จริง แนวทางปฏิบัติในการคัดเลือกและการดำรง
ตำแหน่งคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
ดังนี้

1. การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้มาจากการคัดเลือกจากคณะกรรมการสรรหาซึ่งแต่งตั้ง

โดยนายอำเภอ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวน 1 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน 1 คน กำนัน จำนวน 1 คน และผู้แทนสถาบันเกษตรกร จำนวน 2 คน

2. องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 16 คน เป็นอย่างน้อย นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง ประกอบด้วย

2.1 ผู้แทน อปท. จำนวน 1 คน

2.2 ผู้แทนสถาบันเกษตรกร และหรือ กลุ่มอาชีพการเกษตรในตำบล โดยพิจารณาจากสถาบัน หรือกลุ่มอาชีพที่มีการดำเนินกิจกรรมมากไปหาน้อย รวมแล้วไม่เกิน 2 คน

2.3 อาสาสมัครเกษตรกรที่มีอยู่ในตำบล จำนวน 1-4 คน และหากไม่มีให้คัดเลือกผู้แทนตามข้อ 2.1, 2.2 และ 2.4 แทน

2.3. ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน โดยพิจารณาจากหมู่บ้านที่มีกิจกรรมการเกษตรมากไปหาน้อย

2.4 ประธานกรรมการ จะต้องได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่า 2 ใน 3

2.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่ง

2.6 ผู้ช่วยเลขานุการเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น (อบต. เทศบาล ตำบล) 15 คน

2.7 หากหมู่บ้านใดมีผู้แทนในข้อ 2.1, 2.2 และ 2.3 อยู่แล้ว ไม่ต้องคัดเลือกผู้แทนของหมู่บ้านนั้น

3. บทบาทของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2552 : 6-8) ดังนี้

3.1 บทบาทคณะกรรมการบริหาร สบกด.

3.1.1 จัดทำข้อตกลงร่วมกับแนวทางการบริหารจัดการ สบกด.

3.1.2 จัดให้มีการประชุมทุกเดือนเพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นและ

ตัดสินใจในการบริหาร สบกด. ได้แก่การพิจารณากิจกรรม โครงการการวางแผนการปฏิบัติงานและติดตามแผน

3.1.3 กระตุ้นให้ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผน พัฒนาด้านการเกษตรตามแผนพัฒนาตำบล ทั้งแก้ไขปัญหาการผลิต การส่งเสริมอาชีพและการตลาดโดยมีการพัฒนาแผนทุกปี

3.1.4 วางแผนการปฏิบัติงาน สบกด. ร่วมกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

3.1.5 ประสานงานจัดหางบประมาณและบริหารจัดการเงินทุนของ สบกด. ในกรณีที่มีเงินทุน

3.1.6 สนับสนุนการดำเนินงาน ของ สบกด. อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่ เช่น จัดคนไว้บริการด้านการเกษตรในแต่ละวัน ดูแลสถานที่ ฯลฯ

3.1.7 จัดทำข้อมูลการเกษตรโดยจัดเก็บ สำรวจ ตรวจสอบ เผยแพร่ และใช้ประโยชน์ของข้อมูลในการพัฒนาการเกษตรในตำบล

3.1.8 การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของ คณะกรรมการบริหาร สบกด. มีบทบาทในการมีส่วนร่วมและนำเสนอข้อมูล ปัญหาความต้องการของชุมชน ในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน ที่ อปท. จัดขึ้น เพื่อปรับปรุงแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน เสนอแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านเข้าสู่เวทีประชาคมในระดับตำบลเพื่อปรับปรุงเป็นแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และบูรณาการร่วมกับแผนท้องถิ่น เสนอแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลที่ผ่านการบูรณาการแล้วให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นเพื่อพิจารณาหาแหล่งสนับสนุนงบประมาณในพื้นที่

3.1.9 การจัดการเรียนรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา ประสาน/สนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกระบวนการเรียนรู้ในเวทีของคณะกรรมการบริหาร สบกด. ทำหน้าที่วิทยากรจัดทำทำเนียบผู้รู้/วิทยากรเกษตรกรและคลังความรู้ของชุมชน

3.1.10 การให้บริการทางการเกษตร ณ ที่ทำการ สบกด. ร่วมกำหนดกิจกรรมการให้บริการ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ รับเรื่องและร่วมในการให้บริการทางการเกษตร ร่วมประเมินผลการให้บริการ รวบรวมปัญหาความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ ร่วมดำเนินกิจกรรมจัดคลินิกเกษตรเคลื่อนที่เพื่อให้บริการแก่เกษตรกร สรุปลงปัญหาและจัดลำดับความเร่งด่วนของปัญหาหลักด้านการเกษตร จัดทำโครงการเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขได้ในระดับพื้นที่

3.1.11 การส่งเสริมกลุ่มเครือข่าย เป็นที่ปรึกษาของกลุ่ม ร่วมประสานสนับสนุน และผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามแผนของกลุ่ม/เครือข่าย สนับสนุนกลุ่ม/

เครือข่าย โดยให้มีเวทีพบปะประสานเชื่อม โยงระหว่างกลุ่ม ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน
ของกลุ่ม/เครือข่าย

3.1.12 สนับสนุนการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน โดยร่วมกันผลิตรวมกัน

จำหน่าย

3.1.13 ด้านการเตือนภัย โดยแจ้งข่าวเตือนภัยให้แก่ชุมชนให้เฝ้าระวังและ
แจ้งข่าวให้สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่รับผิดชอบจากเหตุผิดปกติ หรือภัยธรรมชาติ
อื่น ๆ

3.1.14 การรับรองรายงานต่าง ๆ เช่น ตรวจสอบข้าวนาปี นาปรัง และ
ข้อมูลการเกษตรอื่น ๆ

คุณสมบัติของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีดังนี้(กรมส่งเสริมการเกษตร. 2552 : 12)

1. เป็นบุคคลธรรมดาสัญชาติไทย และบรรลุนิติภาวะ
2. เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก มีกิจกรรมหรือภูมิสำเนาอยู่ในท้องที่
ที่ สบกด. ดำเนินกิจกรรมอยู่
3. มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์
4. เป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพสุจริต ไม่ประพฤติตนเป็นภัยต่อสังคม
5. มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปฏิบัติหน้าที่
การเกษตรตามที่ได้รับมอบหมายได้

สิทธิของคณะกรรมการบริหาร สบกด. (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2552 : 12) มี

ดังนี้

1. มีสิทธิในการเบิกค่าตอบแทนการประชุมของคณะกรรมการบริหาร สบกด. ให้
เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังและหรือกระทรวงมหาดไทยกำหนด
2. การเบิกค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมฝึกอบรม/ดูงาน/ประชุมสัมมนาของหน่วยงาน
ภาครัฐ ประธานคณะกรรมการที่เป็นเกษตรกร (ไม่มีตำแหน่งทางการเมือง/ปกครองท้องถิ่น/
ข้าราชการ) เทียบเท่าสิทธิข้าราชการระดับชำนาญงาน คณะกรรมการ สบกด. ที่เป็นเกษตรกร
ผู้นำ มีสิทธิเทียบเท่าข้าราชการระดับปฏิบัติงาน

การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (สบกด.) ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2552 : 12-13)

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบ สบกด. เป็นกรรมการและเลขานุการ
โดยตำแหน่ง

2. พนักงานส่วนท้องถิ่น เป็นกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ โดยตำแหน่ง วาระ 4 ปีและ เมื่อพ้นตำแหน่ง อาจได้รับเลือกตั้งอีกได้ แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกันในกรณี ที่ดำเนินการ ไประยะหนึ่งแล้วและไม่สามารถดำเนินการต่อได้ให้แต่งตั้งคณะกรรมการชุด ใหม่ได้แต่ไม่เกินระยะเวลาที่เหลือในวาระนั้น

3. การพ้นจากตำแหน่ง คณะกรรมการจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

3.1 ครบวาระ (4 ปี)

3.2 ถึงแก่กรรม ลาออก

3.3 คณะกรรมการ จำนวน 2 ใน 3 เห็นชอบให้มีการปรับปรุงบุคคล

3.4 ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

บริบทศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์ ได้จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ขึ้น ในพื้นที่ 23 อำเภอ และอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ขึ้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2542 จำนวน 18 ศูนย์ ได้แก่

1. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลชุมเห็ด
2. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเสม็ด
3. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองตาครุ
4. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลกระสัง
5. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบ้านบัว
6. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลพระครู
7. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลสะแกโพรง
8. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเมืองแฝง
9. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลสะแกจ้ำ
10. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลสูงเหล็ก
11. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอิสาณ
12. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหลักเขต
13. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบ้านยาง
14. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลสองห้อง
15. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลคูเมือง

16. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลสวายจิก

17. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบัวทอง

18. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลก้นทา

อนึ่งการดำเนินการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยแยกเป็นศูนย์หลัก 1 ศูนย์ คือ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลชุมเห็ด ศูนย์ขยาย 1 ศูนย์ คือ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบ้านยาง ศูนย์เตรียมการ จำนวน 16 ศูนย์ มีสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองและสำนักงานเกษตรจังหวัดและกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการเกษตร การให้บริการการทดสอบการช่วยเกษตรกรที่ศัตรูพืชระดับ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำด้านอาชีพแก่เกษตรกร เป็นสื่อกลางในการประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ และนำข้อมูลข่าวสารบริการเกษตรกรในพื้นที่ ส่วนราชการอื่นเมื่อมาปฏิบัติงานในพื้นที่ ศูนย์เป็นศูนย์กลางในการให้บริการในการจัดเตรียมสถานที่ เตรียมเกษตรกร การนัดแนะการประชุมให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการคัดเลือกเกษตรกรไปดูงานในพื้นที่ต้นแบบ โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เข้าร่วมในการปฏิบัติงานยึดหลักการบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรและชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์, 2546) สถานที่จัดตั้งสำนักงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล พบว่า ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รองลงมาร้อยละ 5.56 ตั้งอยู่ที่แปลงหนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ แต่งตั้งโดยนายอำเภอเมืองบุรีรัมย์ ซึ่งแต่ละศูนย์จะมีคณะกรรมการศูนย์ฯ ละ 15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้แทนสถานเกษตรกรที่มีอยู่ในระดับตำบล อาสาสมัครเกษตรกรที่มีอยู่ในตำบล ผู้แทนหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่ง พร้อมทั้งมีการคัดเลือกประธานกรรมการบริหารศูนย์จากที่ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกรมส่งเสริมการเกษตร(จूरี่รัตน์ วิเศษวงษา, 2551 : 40-42)

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ของอำเภอเมือง เป็นศูนย์กลางในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบุรีรัมย์, 2550 : 3)

1. ศูนย์ข้อมูลการเกษตรของชุมชน ได้แก่ ข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลการเกษตร ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม และอื่น ๆ

2. ศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
 - 2.1 มีจุดสาธิตในการศึกษาเรียนรู้ของชุมชน
 - 2.2 มีวิทยากรเกษตรกรเป็นผู้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน
 - 2.3 มีส่วนราชการต่าง ๆ เข้าไปถ่ายทอดความรู้
 3. ศูนย์บริการเกษตรกร
 - 3.1 เกษตรกรขอรับบริการบริการจากรัฐผ่านศูนย์ฯ
 - 3.2 ส่วนราชการมาให้บริการผ่านศูนย์ฯ
 4. เวทีชาวบ้านเพื่อการวางแผนพัฒนา
 - 4.1 สร้างเวทีชาวบ้านให้เกิดการวิเคราะห์ปัญหาและหาศักยภาพของชุมชน
 - 4.2 นำเสนอแผนขอรับการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่นส่วนราชการ ฯลฯ
 5. เวทีบูรณาการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - 4.3 บูรณาการ แผนงาน โครงการ ในตำบล
 - 4.4 ส่วนราชการต่าง ๆ มาปฏิบัติงานร่วมกันตามแผน
- ภารกิจของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ของอำเภอเมืองบุรีรัมย์ ดังนี้ (สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, 2550:4-5)
1. สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ เกษตรกร ชุมชน จัดทำเป็นข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เพื่อใช้ประโยชน์ ในการกำหนด/วางแผนส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่รับผิดชอบ
 2. เป็นศูนย์กลางในการ ให้บริการด้านวิชาการเกษตร/การถ่ายทอดเทคโนโลยี ตามแผนพัฒนาการเกษตร
 3. ส่งเสริมอาชีพการเกษตร และดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน
 4. ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนให้เกษตรกรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
 5. ปฏิบัติงานการสำรวจ/ช่วยเหลือภัยธรรมชาติ
 6. ให้บริการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารการเกษตรและการตลาด
 7. ศึกษาและสำรวจข้อมูลการเกษตรในพื้นที่ เพื่อวางแผนการผลิต การตลาด
 8. ส่งเสริมการผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ ประมง
 9. การแก้ไขปัญหาของเกษตรกร (ด้านวิชาการและปัญหาพื้นฐาน)

10. ชี้แนะเกษตรกรในการหา และใช้ปัจจัยการผลิต
11. ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตร อนุรักษ์ป่าไม้ ทรัพยากร
12. จัดทำโครงการและกิจกรรมการเกษตร เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกร
13. ประสานงานทางด้านการแทรกแซงราคาผลผลิตการเกษตรตามนโยบายรัฐบาล
14. ประสานงานหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตจำหน่ายผลผลิต
15. ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการหมู่บ้าน
16. สนับสนุนสภาตำบลด้านวิชาการและการจัดทำโครงการของตำบล/แผนพัฒนา

การเกษตร

17. ปลุกฝังอุดมการณ์และทัศนคติที่ถูกต้องแก่เกษตรกร
18. จัดการถ่ายทอดความรู้ตามแผนถ่ายทอด เดือนละ 1 ครั้ง
19. ปฏิบัติงานที่ศูนย์บริการฯ
20. จัดเวทีชุมชนปรับปรุงแผน 3 ปี และทำแผนปฏิบัติทุกปี
21. ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เดือนละ 1 ครั้ง
22. ประชุมอาสาสมัครเกษตรระดับตำบล เดือนละ 1 ครั้ง
23. จัดทะเบียนเกษตรกร (วิสาหกิจ, ผู้ปลูกพืช ฯลฯ)
24. ให้บริการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร
25. รับคำร้อง
26. จัดทำแผนส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ของตำบล
27. ประสานงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนงบประมาณตาม

แผนพัฒนาการเกษตร

28. เชื่อมเขียนเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตร
29. จัดนิทรรศการ/ข้อมูลวิชาการด้านการเกษตร ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกร
30. การฝึกอบรมอาชีพ
31. การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ
32. การรวบรวมส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น
33. การกระจายพันธุ์
34. การเตรียมความพร้อมของชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
35. จัดทำระบบทะเบียนสมาชิกศูนย์ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของศูนย์

เชื่อมโยงการตลาด เข้าสู่ E-Commerce

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ และได้ศึกษางานวิจัยของนักวิชาการหลายท่านที่มีความใกล้เคียงกันและเกี่ยวข้องมาอ้างอิง โดยสรุปได้ดังนี้

สายฝน ตรีณาวงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม : ศึกษากรณีตำบล สามบัณฑิต อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงและมีประสิทธิภาพควรใช้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดนโยบาย และทิศทางในการพัฒนาตำบล โดยการสร้างกลไกในการจัดทำ ประสาน ผลักดันแผน และสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ในรูปของประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบลอย่างต่อเนื่อง ด้วยการสนับสนุนข้อมูล ความรู้ทางวิชาการ และทรัพยากรแก่องค์กรชุมชนชั้นตอนและวิธีการ ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ระยะก่อนการทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม

1.1 คัดเลือกชุมชนและเตรียมผู้นำชุมชน สร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องวัตถุประสงค์ของการวิจัยร่วมกับผู้นำชุมชนก่อนกำหนดพื้นที่ในการศึกษาและคัดเลือกผู้นำชุมชนที่จะเข้าร่วมในการวิจัย

1.2 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับชุมชน ด้วยการลงพื้นที่ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ของแต่ละหมู่บ้าน

1.3 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของตำบล และค้นหาปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

1.4 เวทีชาวบ้านระดับตำบล ครั้งที่ 1 เพื่อทำความเข้าใจร่วมกับผู้นำชุมชน ระดับตำบล เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม

2. ระยะการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน

2.1 เวทีชาวบ้านระดับหมู่บ้านครั้งที่ 1 เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำวิจัยการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม และเตรียมความพร้อมผู้นำแต่ละหมู่บ้าน

2.2 การพัฒนาทักษะและความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้วยการศึกษาดูงานจากชุมชนต้นแบบ

2.3 เวทีชาวบ้านระดับหมู่บ้าน ครั้งที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุปัญหาของหมู่บ้าน และสำรวจข้อมูลของหมู่บ้านด้วยแบบสำรวจข้อมูลชุมชน

3. ระยะเวลาจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาคำบลแบบมีส่วนร่วม การผลักดันแผน คู่มือปฏิบัติและสรุปทเรียน

3.1 เวทีชาวบ้านระดับหมู่บ้าน ครั้งที่ 3 เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหา ของหมู่บ้านและจัดทำแผนพัฒนาในระดับหมู่บ้าน

3.2 เวทีชาวบ้านระดับตำบล ครั้งที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลระดับตำบล จัดทำแผนพัฒนาระดับตำบล ผลักดันแผนและสรุปทเรียนจากการจัดทำแผนพัฒนาตำบล แบบมีส่วนร่วม

อาริษา บุญเปลื้อง (2549 : บทคัดย่อ) การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ : เปรียบเทียบชาวไทยพื้นราบกับชาวไทยภูเขา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านเพศ สถานภาพสมรส รายได้ ตำแหน่ง จำนวนครั้งที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขา

ศิริขวัญ อุทา (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษากระบวนการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในจังหวัดลำพูน พบว่า กระบวนการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในจังหวัดลำพูน ประกอบด้วย การจัดเวทีสร้างความเข้าใจเรื่องแผนชุมชน การรวบรวมข้อมูลระดับชุมชน การวิเคราะห์/การจัดทำแผนระดับหมู่บ้าน-ตำบล และการสรุปทเรียน และเงื่อนไขสำคัญที่มีผลต่อการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ได้แก่ แนวคิด ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจของวิทยากรกระบวนการ ความเข้าใจของแกนนำชุมชนของสมาชิกที่เข้าร่วม

ธานี ธรรมสุวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดเพชรบุรี ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ปวช. หรือเทียบเท่า ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีอายุเฉลี่ย 46.9 ปี ประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 7,774 บาท/เดือน ตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ส่วนใหญ่มาจากผู้แทนหมู่บ้าน และมีตำแหน่งทางสังคมด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากตำแหน่งคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ได้แก่ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน และประธานหรือกรรมการกลุ่มสถาบันเกษตรกร มีประสบการณ์ในการทำงานด้านอื่น ๆ ก่อนมาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีระยะเวลาการประกอบอาชีพส่วนใหญ่อยู่ในตำบลที่อยู่อาศัย

มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 11.29 ครั้ง และได้รับการสนับสนุนด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในด้านต่าง ๆ ในระดับปานกลาง คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ ฯ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลรวมทุกด้านในระดับปานกลาง จากการทดสอบ สมมติฐาน พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ ฯ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลแตกต่างกันตามปัจจัยต่าง ๆ 4 ปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสิทธิภาพในการทำงาน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการได้รับการสนับสนุนด้านการจัดทำแผนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ ฯ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลไม่แตกต่างกันตามปัจจัย ต่าง ๆ 5 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และจำนวนตำแหน่งทางสังคม

ชูศักดิ์ ตั้งกองเกียรติ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล จังหวัดเชียงราย พบว่า คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การร่วมคิดตัดสินใจ การวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุ การร่วมแสวงหาแนวทางการแก้ไขและกำหนดวิธีการแนวทางการแก้ไขปัญหา การประชุม การประสานงาน การเชิญชวนผู้อื่นเข้าร่วม การรับผิชอบ การปฏิบัติดำเนินงานตามกิจกรรมและร่วมตรวจสอบ ให้ความช่วยเหลือบริจาคเงิน เพื่อสนับสนุน การให้คำปรึกษาหารือด้านวิชาการใน การจัดทำแผนอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมในระดับมาก มีเพียงประเด็นเดียวที่ให้ความช่วยเหลือวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆอยู่ในระดับปานกลาง และ ขั้นตอนการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ในการจัดทำแผนฯ พบว่า มีการเก็บข้อมูลรายครัวเรือนแต่ไม่ครบทุกหมู่บ้าน มีการจัดเวทีชุมชน 1-5 ครั้ง เก็บข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการศูนย์บริการฯ ครบทุกด้าน เช่น พืช ปศุสัตว์ ประมง หลังจากทำเวทีชุมชนมีเอกสารพัฒนาการเกษตรแต่ไม่มีเวทีผลักดันกิจกรรมตามแผนพัฒนาเกษตรอย่างต่อเนื่อง แกนนำมีความเข้าใจเห็นประโยชน์กระบวนการจัดทำเวทีชุมชนและจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่มีกิจกรรมประสานเชื่อมกับพื้นที่ข้างเคียง มีความพยายามทำกิจกรรมพัฒนาการเกษตรภายหลังการจัดทำเวทีชุมชนขึ้นจริงแต่ไม่ประสบความสำเร็จ มีเอกสารแผนพัฒนาการเกษตรหลังจากการจัดทำเวทีชุมชนแต่ไม่สมบูรณ์ ไม่มีความเคลื่อนไหวต่อเนื่องในการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรผ่านเวทีชุมชน มีประสิทธิภาพแต่ไม่สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ถ่ายทอดสู่พื้นที่อื่นได้ แล้วมีความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับการร่วมทำแผนพัฒนาการเกษตร เข้าร่วมจัดทำเวทีชุมชนมีความคาดหวังว่าทุกกิจกรรมหรือทุกแผนงานจะต้องได้รับการ

ตอบสนองหน่วยงานของภาครัฐและองค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาของคณะกรรมการ ศูนย์บริการฯ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ภายหลังจากเวที ชุมชน ไม่มีเอกสารแผนและเวทีต่อเนื่องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ไม่ได้ นำแผนพัฒนาการเกษตร ไปเสนอ เพื่อของบประมาณให้เกิดกิจกรรมแผนงาน โครงการต่าง ๆ แทนนำยังขาดความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ขาดการประสานกับ พื้นที่ข้างเคียงในลักษณะเครือข่าย ไม่มีการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรหรือทำซ้ำหรือขยาย แผน ขาดองค์ความรู้โดยไม่สามารถสรุปประสบการณ์เป็นองค์ความรู้ถ่ายทอดสู่พื้นที่อื่น ๆ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของ คณะกรรมการบริหารและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ต้องใช้กระบวนการ จัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม โดยเริ่มตั้งแต่การจัดเวทีสร้างความเข้าใจเรื่องแผนชุมชน การ รวบรวมข้อมูลระดับชุมชน การร่วมคิดตัดสินใจ การวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุ การร่วมแสวงหา แนวทางการแก้ไขและกำหนดวิธีการแนวทางการแก้ไขปัญหา การประชุม การประสานงาน การเชิญชวนผู้อื่นเข้าร่วม การรับผิดชอบ การปฏิบัติดำเนินงานตามกิจกรรมและร่วม ตรวจสอบ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะแตกต่างกันในเรื่อง ของระดับการศึกษา เพศ อายุ ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ เพื่อให้ผลวิจัยได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนด แหล่งข้อมูลและกรอบการศึกษา นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ.2551 จำนวน 270 คน ในพื้นที่ 18 ตำบล ตำบลละ 1 ศูนย์ รวม 18 ศูนย์
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากร รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังแสดงใน ตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตำบล	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ชุมเห็ด	15	15
หนองตาต	15	15
กระสัง	15	15
บ้านบัว	15	15
สะแกโพรง	15	15
อิสาน	15	15
สองห้อง	15	15
เมืองฝาง	15	15
ตุมพุก	15	15
หลักเขต	15	15
สะแกชำ	15	15
สวายจิก	15	15
บัวทอง	15	15
กัณฑ์ทา	15	15
บ้านยาง	15	15
ถลุงเหล็ก	15	15
พระครู	15	15
เสม็ด	15	15
รวม	270	270

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check lists) จะมีคำตอบให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ()

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ลักษณะคำถามเป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามความเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้เสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ทำการศึกษาจาก เอกสาร ตำรา บทความและรายงานการวิจัย เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม

3. นำเสนอร่างแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษา คณะกรรมการควบคุมภาคนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบ แก้ไข เสนอแนะ ปรับปรุง เพื่อหาความเหมาะสมและความถูกต้องของแบบสอบถาม สำหรับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประกอบด้วย

3.1 นายศานติ นึกชอบ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดบุรีรัมย์

3.2 นายประพนธ์ บรรจงศิริทัศน์ เกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

3.3 นายสมจิตต์ โพศรีดี เกษตรอำเภอโนนสุวรรณ

4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วทดลองใช้ (Try Out) กับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.8580 ซึ่งผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นคอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึง
 เกษตรอำเภอเมือง และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง
 ผู้รับผิดชอบตำบล ของอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 18 ตำบลเพื่อขอความอนุเคราะห์
 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง เพื่อแจกจ่ายไปยัง
 กลุ่มตัวอย่างและกำหนดวันรับคืน โดยส่งแบบสอบถามคืนได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง
 จังหวัดบุรีรัมย์
3. ผู้วิจัยไปรวบรวมแบบสอบถามที่สำนักงานเกษตรอำเภอด้วยตนเอง
4. แบบสอบถามจำนวน 270 ชุด เก็บรวบรวมได้จำนวน 270 ชุด คิดเป็น
 ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม
 สำเร็จรูปโดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติพื้นฐาน ค่าความถี่
 (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา
 การเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด
 เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งเนื้อหาแบ่งออกเป็น
 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการ
 ปฏิบัติ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล
 วิเคราะห์โดยการหา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลผลการ
 วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ การแปลความหมายเพื่อบรรยายลักษณะข้อมูล ดังนี้
 (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 111)

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51-5.0	มีส่วนร่วมมากที่สุด
3.51-4.50	มีส่วนร่วมมาก
2.51-3.50	มีส่วนร่วมปานกลาง

1.51-2.50

มีส่วนร่วมน้อย

1.00-1.50

มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด (Open Form) ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาโดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกัน แล้วแจกแจงความถี่ หรือรายละเอียดเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในหาคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
 - 2.1 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏผลวิเคราะห์ข้อมูลที่จะเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ มีดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยประมวลผลข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางแบ่งเป็น 3 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะปรากฏตามตาราง 2 ถึงตาราง 7

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	254	94.07
หญิง	16	5.93
รวม	270	100.00

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 94.07 และเพศหญิง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.93

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม อายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
29 - 33 ปี	5	1.85
34 - 38 ปี	15	5.56
39 - 43 ปี	35	12.96
44 - 48 ปี	65	24.07
49 ปีขึ้นไป	150	55.56
รวม	270	100.00

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามอายุ ที่มีจำนวนมากที่สุดคืออายุ 49 ปีขึ้นไป จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 รองลงมาคือ อายุ 44 - 48 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 24.07 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คืออายุ 29 - 33 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.85

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	131	48.52
มัธยมศึกษาตอนต้น	50	18.52
มัธยมศึกษาตอนปลาย	37	13.70
ปริญญาตรี	51	18.89
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.37
รวม	270	100.00

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ประถมศึกษา จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 48.52 รองลงมาคือ ปริญญาตรี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 18.89 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 18.52 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.37

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	234	86.67
รับราชการ	25	9.26
ธุรกิจส่วนตัว	11	4.07
รวม	270	100.00

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามการประกอบอาชีพ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ อาชีพเกษตรกร จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 รองลงมาคืออาชีพรับราชการ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 9.26 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.07

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม การดำรงตำแหน่ง

การดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	จำนวน	ร้อยละ
ประธาน	19	7.04
คณะกรรมการ	238	88.15
เลขานุการ	6	2.22
ผู้ช่วยเลขานุการ	7	2.59
รวม	270	100.00

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามตำแหน่งคณะกรรมการบริหาร ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ตำแหน่ง คณะกรรมการ จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 88.15 รองลงมาคือ ตำแหน่งประธาน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 7.04 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ตำแหน่งเลขานุการ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.22

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม การดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน

การดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
กำนัน	15	5.56
ผู้ใหญ่บ้าน	116	42.96
คณะกรรมการกลุ่มเกษตรกร	7	2.59
คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	12	4.44
นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	8	2.96
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	22	8.15
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	4	1.48
ผู้นำกลุ่มอาชีพ	31	11.48
อาสาสมัครเกษตร	3	1.11
ผู้แทนหมู่บ้าน	52	19.26
รวม	270	100.00

จากตาราง 7 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามตำแหน่งผู้นำชุมชน ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 42.96 รองลงมาคือ ผู้แทนหมู่บ้าน จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 19.26 และมีจำนวนน้อยที่สุด คือ อาสาสมัครเกษตร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.11

ตอนที่ 2 การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งปรากฏผลดัง ตาราง 8 ถึง ตาราง 12

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาพรวมและรายด้าน

ลักษณะการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
ด้านการตัดสินใจ	3.69	.73	มาก	1
ด้านการปฏิบัติการ	3.66	.73	มาก	2
ด้านการรับผลประโยชน์	3.01	.98	ปานกลาง	4
ด้านการประเมินผล	3.18	.97	ปานกลาง	3
รวมเฉลี่ย	3.38	.77	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจและด้านการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา
การเกษตรระดับตำบล ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ

การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ท่านได้เข้าร่วมประชุมการจัดทำแผนทุกครั้ง	3.81	.79	มาก	1
2. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเวทีเรียนรู้ระดับตำบล	3.78	.82	มาก	3
3. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดเก็บข้อมูล หมู่บ้าน	3.77	.80	มาก	5
4. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลประวัติความเป็นมาของชุมชนในด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ด้านการประกอบอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.79	.78	มาก	2
5. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านพื้นที่ ได้แก่ ที่ตั้งและอาณาเขต สภาพภูมิประเทศ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ทำการเกษตร กลุ่ม/ชุดดิน สภาพดิน	3.73	.87	มาก	6
6. ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาการเกษตร เพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการพัฒนาตำบล	3.78	.85	มาก	4
7. ท่านได้ร่วมกำหนดปฏิทินในการทำงานไว้อย่าง ชัดเจน	3.50	.93	ปานกลาง	8
8. ท่านได้ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดทำร่าง แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล	3.62	.90	มาก	7
9. ท่านได้ร่วมให้ความเห็นชอบและอนุมัติการใช้ แผน	3.40	.96	ปานกลาง	9
รวมเฉลี่ย	3.69	.73	มาก	

จากตาราง 9 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของ
คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในด้านการ

ตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 7 และ 9 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 การมีส่วนร่วมในการได้เข้าร่วมประชุมการจัดทำแผน ทุกครั้ง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 9 การมีส่วนร่วมได้ร่วมให้ความเห็นชอบและอนุมัติการใช้แผน ($\bar{X} = 3.40$)

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา
การเกษตรระดับตำบล ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านการปฏิบัติการ โดยภาพรวมและรายข้อ

การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ท่านมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน และความต้องการของชุมชน	3.86	.83	มาก	1
2. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกชุมชนรายครัวเรือน ตำบล	3.78	.87	มาก	3
3. ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างผังปัญหา	3.61	.87	มาก	8
4. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนผังประวัติชุมชนและนำเสนอแผนผังประวัติความเป็นมาของชุมชนให้เวทีชุมชนพิจารณา	3.70	.89	มาก	7
5. ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหา ผู้นำอาสาสมัคร เพื่อเป็นแกนนำในการเข้าร่วมเวทีชุมชนเพื่อจัดทำแผน	3.80	.88	มาก	2
6. ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนคนเก่าและคนแก่ของชุมชนมาร่วมเวทีเพื่อให้ข้อมูลในการจัดทำแผน	3.76	.84	มาก	5
7. ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนสมาชิกในชุมชนร่วมสำรวจข้อมูลพื้นที่ๆเพื่อใช้ในการจัดทำแผน	3.76	.82	มาก	4
8. ท่านมีส่วนร่วมในการรวบรวมปัญหาของชุมชน การจัดกลุ่มปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาชุมชน	3.76	.86	มาก	6

การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
9. ท่านมีส่วนร่วมในการเขียนโครงการพัฒนาตำบล	3.52	.86	มาก	10
10. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล	3.53	.88	มาก	9
11. ท่านมีส่วนร่วมในการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล	3.48	.90	ปานกลาง	11
12. ท่านมีส่วนร่วมในการนำเสนอแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เพื่อบรรจุในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล แผนพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาจังหวัด	3.37	.90	ปานกลาง	12
รวมเฉลี่ย	3.66	.73	มาก	

จากตาราง 10 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในด้านการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 11 และ 12 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน และความต้องการของชุมชน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 12 การมีส่วนร่วมในการนำเสนอแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เพื่อบรรจุในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอ แผนพัฒนา และแผนพัฒนาจังหวัด มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา
การเกษตรระดับตำบล ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ

การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ท่านได้รับผลประโยชน์ โดยตรงหรือ โดยอ้อมจากแผนพัฒนาการเกษตรระดับ ตำบล เช่น ได้รับการคัดเลือกให้เป็น ผู้เข้าร่วมโครงการตามแผนพัฒนา การเกษตรระดับตำบล มีรายได้เพิ่ม หรือ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม	3.12	1.07	ปานกลาง	2
2. ท่านได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ การศึกษาดูงานด้านการเกษตร และ สนับสนุนปัจจัยการผลิต ด้านการเกษตร	3.25	.98	ปานกลาง	1
3. ท่านได้รับรางวัลหรือขวัญกำลังใจ เมื่อ งานโครงการตามแผนพัฒนาการเกษตร ระดับตำบลประสบผลสำเร็จ	2.99	1.12	ปานกลาง	3
4. ท่านได้รับคำขอแทนจากการมีส่วน ร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับตำบล	2.67	1.24	ปานกลาง	4
รวมเฉลี่ย	3.01	.97	ปานกลาง	

จากตาราง 11 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของ
คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในด้านการรับ
ผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ใน
ระดับปานกลางเช่นกัน

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา
การเกษตรระดับตำบล ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านการประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ

การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ท่านได้ร่วมตรวจสอบ วิเคราะห์ และ ประสานแผนพัฒนาการเกษตรระดับ ตำบล กับแผนพัฒนาขององค์การบริหาร ส่วนตำบล แผนพัฒนาตำบล และ แผนพัฒนาอำเภอ	3.12	1.10	ปานกลาง	3
2. ท่านได้ร่วมประเมินผลการโครงการ ตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลที่ ได้ดำเนินการทุกโครงการ	3.25	1.00	ปานกลาง	1
3. ท่านได้ร่วมทบทวนแผนงานโครงการ ทุกปี	3.18	1.00	ปานกลาง	2
รวมเฉลี่ย	3.18	.97	ปานกลาง	

จากตาราง 12 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของ
คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในด้านการ
ประเมินผลการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2 การมีส่วนร่วมในการได้ ร่วมประเมินผลการ โครงการตามแผนพัฒนา
การเกษตรระดับตำบลที่ได้ดำเนินการทุกโครงการ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) และ
ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 1 การมีส่วนร่วมในได้ร่วมตรวจสอบ วิเคราะห์ และประสานแผนพัฒนา
การเกษตรระดับตำบล กับแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล แผนพัฒนาตำบล และ
แผนพัฒนาอำเภอ มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ซึ่งปรากฏผลดังตาราง 13 ดังนี้

ตาราง 13 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1	แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ควรมีการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง	42	28.00
2.	องค์การบริหารส่วนตำบลควรเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนงาน/โครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล	52	34.67
3	ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล	26	17.33
4	ควรกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	30	20.00
	รวม	150	100.00

จากตาราง 13 พบว่า ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนงาน/โครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลร้อยละ 34.67 รองลงมา คือ แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ควรมีการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ร้อยละ 28.00 และ ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ร้อยละ 17.33

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือประชากร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. 2551 จำนวน 270 คน ในพื้นที่ 18 ตำบล ตำบลละ 1 ศูนย์ รวม 18 ศูนย์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากตำราและรวบรวมจากเอกสารแล้วจัดทำแบบสอบถามขึ้นเอง โดยได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการควบคุมภาคนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย หลังจากนั้นได้นำไปทดลองใช้กับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในเขต

อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .8580 ซึ่งมีค่าสูงและผ่านเกณฑ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีนำแบบสอบถาม จำนวน 270 ชุด ส่งให้สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง แจกให้แก่กลุ่มตัวอย่างและขอรับคืน ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 270 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้านวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิด นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกัน แล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการได้เข้าร่วมประชุมการจัดทำแผน ทุกครั้ง และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมได้ร่วมให้ความเห็นชอบและอนุมัติการใช้แผน ($\bar{X} = 3.40$)

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

และความต้องการของชุมชน และที่มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการนำเสนอ แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เพื่อบรรจุในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอ แผนพัฒนา และแผนพัฒนาจังหวัด มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$)

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการได้ร่วมประเมินผลการโครงการตาม แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลที่ได้ดำเนินการทุก โครงการ และที่มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในได้ร่วมตรวจสอบ วิเคราะห์ และประสานแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล กับ แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล แผนพัฒนาตำบล และแผนพัฒนาอำเภอมีส่วนร่วมใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$)

2. คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับ ตำบล ส่วนใหญ่ขององค์การบริหารส่วนตำบลควรเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนงาน/โครงการ ตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล รองลงมาคือแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ควรมีการ ขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลกรวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลของ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตรและเป็นผู้นำชุมชนในการคัดเลือก ผู้แทนชุมชนเข้าร่วมเวทีในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และยังมีความเข้าใจบทบาท หน้าที่ของตนเองในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ถ้าคิดถ้อยตัดสินใจในการนำเสนอ ข้อมูลประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ซึ่งสอดคล้องกับ ชูศักดิ์ ตั้งกองเกียรติ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การร่วมคิดตัดสินใจ การวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ การร่วมแสวงหาแนวทางการแก้ไขและกำหนดวิธีการแนวทางการแก้ไขปัญหา การประชุม การประสานงาน การเชิญชวนผู้อื่นเข้าร่วม การรับผิดชอบ การปฏิบัติดำเนินงานตามกิจกรรมและ ร่วมตรวจสอบ ให้ความช่วยเหลือบริจาคเงิน เพื่อสนับสนุน การให้คำปรึกษาหารือด้านวิชาการ ในการจัดทำแผนอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในระดับมาก

2. จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลของ คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการปฏิบัติการ โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการบริหาร ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่ เป็นผู้นำในการค้นหา แก่นนำในการเข้าร่วมเวทีชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และเป็นตัวแทนชุมชนในการ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ชุติศักดิ์ ตั้งกองเกียรติ (2548 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การร่วมคิดตัดสินใจ การวิเคราะห์ ปัญหาสาเหตุ การร่วมแสวงหาแนวทางการแก้ไขและกำหนดวิธีการแนวทางการแก้ไขปัญหา การประชุม การประสานงาน การเชิญชวนผู้อื่นเข้าร่วม การรับผิดชอบ การปฏิบัติดำเนินงานตาม กิจกรรมและร่วมตรวจสอบ ให้ความช่วยเหลือบริจาคเงิน เพื่อสนับสนุน การให้คำปรึกษาหารือด้าน วิชาการ ในการจัดทำแผนอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในระดับมาก

3. จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลของ คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร อาจได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ การศึกษาดูงานด้าน การเกษตร และสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านการเกษตร ตามกิจกรรม โครงการภายใต้แผนพัฒนา การเกษตรระดับตำบล ซึ่งสอดคล้องกับ ธานี ชรรณสุวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดเพชรบุรี ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลรวมทุกด้านในระดับปานกลาง

4. จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลของ คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการประเมินผล โดยภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่มี

ความเข้าใจว่าการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จึงไม่เห็นความสำคัญในการประเมินผล การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ๑ กระทรวงเกษตรกำหนดซึ่งสอดคล้องกับ ธานี ธรรมสุวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดเพชรบุรี ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ ๑ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล รวมทุกด้านในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจและการปฏิบัติการ ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ถือว่าเป็นจุดแข็งในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เพราะกระบวนการจัดเวทีในการจัดทำแผน เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน และความต้องการของชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ดังนั้น นอกจากการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการฯ แล้ว การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนควรได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรในชุมชนอย่างจริงจัง
2. จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการประเมินผลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จึงไม่เห็นความสำคัญในการประเมินผล การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ๑ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเกี่ยวกับการประเมินผล การทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลเพื่อให้แผนเกิดความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษา วิจัยถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ของจังหวัดบุรีรัมย์
2. ควรมีการศึกษาวิจัย ถึงปัจจัยที่มีส่งผลให้แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กังสตาล สวัสดิ์ชัย. (2548). **สัมฤทธิ์ของโครงการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2546ก). **แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____ . (2546ข). **ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____ . (2547). **คู่มือการปฏิบัติงานการถ่ายทอดองค์ความรู้ของกรมส่งเสริมการเกษตรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร.
- _____ . (2547). **รายงานการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ กรมส่งเสริมการเกษตร ปีงบประมาณ 2547**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร.
- _____ . (2551). **ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____ . (2552). **คู่มือการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. **ส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่นสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น**. (2546). **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2547). **การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. บุรีรัมย์ : สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์.
- ชูชาติ ม่วงสมจิตร. (2540). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (สาขาบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชูศักดิ์ ตั้งกองเกียรติ. (2548). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารและถ่ายทอดนโยบายการเกษตร
ประจำตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล จังหวัดเชียงราย. แหล่งที่มา
ฐานข้อมูลผลงานทางวิชาการกรมส่งเสริมการเกษตร.
- จิวรัตน์ วิเศษวงษา. (2551). รายงานผลการปฏิบัติงานศูนย์บริการและถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ :
สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบุรีรัมย์.
- ธานี ธรรมสุวรรณ. (2548). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารและถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดเชียงรายในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
ระดับตำบล. แหล่งที่มา ฐานข้อมูลผลงานทางวิชาการกรมส่งเสริมการเกษตร.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2544). “หน่วยที่ 9 การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเกษตร” เอกสารการ
สอนชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร. หน้า 282-293. นนทบุรี :
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บรรเจิด สอพิมาย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา
องค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการศึกษา
อิสระ รป.ม. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม :
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2539). นโยบายและการวางแผน : หลักการทฤษฎี. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ปาริชาติ วัลย์เสถียร และคนอื่นๆ. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.
กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น :
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. รายงานการค้นคว้าอิสระ
รป.ม. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพบุลย์ เจริญทรัพย์. (2534). การส่งเสริมและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน. กรุงเทพฯ :
มูลนิธิสวิตา.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาานนโยบายสาธารณะสุข.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ. ค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2552 จาก <http://www.servicelink.moj.go.th/weblaw/constitution2540/constitution2540.html>.

สายทิพย์ สุกดิพันธ์. (2534). **อุดมการณ์พัฒนากับการสาธารณสุขมูลฐานในประเทศไทย.**
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สายฝน ศรีฉาวงษ์. (2547). **การจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม : ศึกษากรณีตำบลสาม
บัณฑิตอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาสังคมเพื่อ
การพัฒนา). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สมศักดิ์ สุขวงศ์. (2532). **เอกสารวิชาการและแนวทางวิชาการเพื่อพัฒนาป่าไม้ของไทยในปัจจุบัน.**
ประกอบการบรรยายพิเศษทางวิชาการป่าไม้ ประจำปี 2532 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540). **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์. (2537). **เอกสารประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการ
บริหารการศึกษา หน่วยที่ 7.** นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุรวุฒิ วงศ์ไกรปัญญาเลิศ. (2546). **ผลการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขา
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์. (2546). **เอกสารประกอบการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประจำปี 2546.** บุรีรัมย์ : ฝ่ายยุทธศาสตร์และ
สารสนเทศสำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์.

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบุรีรัมย์. (2550). **สรุปผลการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล.** บุรีรัมย์ : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบุรีรัมย์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2542). **ภาพรวมการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมไทย.** กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2547). **คู่มือการ
ปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต.** กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดสำนัก
นายกรัฐมนตรี.

ศิริขวัญ อุทา. (2546). ศึกษากระบวนการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในจังหวัดลำพูน.

วิทยานิพนธ์วท.ม. (สาขาสังเสริมการเกษตร). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเสริมสร้างความสำเร็จของชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. (2547).

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

อคิน ระพีพัฒน์. (2531). ปัญหาการพัฒนาชนบท บทเรียนจากกรณีศึกษา โครงการพัฒนาชนบท

ลุ่มน้ำแม่กลอง. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อภิัญญา กังสนารักษ์. (2544). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับ

คณะของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์

อารีธา บุญเปลื้อง. (2549). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำ

ท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ : เปรียบเทียบชาวไทยพื้นราบกับชาวไทยภูเขา.

วิทยานิพนธ์ ร.ม. (สาขารัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๑๒๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๕ เมษายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณसानติ นึกชอบ

ด้วย นางสาวนิกร สมมุง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี ๒๕๕๑ โดยมี รองศาสตราจารย์ประจัน คะเนวัน เป็นประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๖๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ตะอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ คีย์ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๑๒๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๕ เมษายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณประพนธ์ บรรจงศิริทัศน์

ด้วย นางสาวนิกร สมมุง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี ๒๕๕๑ โดยมี รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คะเนวัน เป็นประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๗ ๖๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่ำ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๑๒๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๕ เมษายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณสมจิตต์ โพศรีดี

ด้วย นางสาวนิกร สมมุ่ง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี ๒๕๕๑ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน กะเนวัน เป็นประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๓/๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ คีย์ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๑๓๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ค.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๕ เมษายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน เกษตรอำเภอบ้านด่าน

ด้วย นางสาวนิกร สมมั่ง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน ตะเนวัน เป็นประธานกรรมการควบคุม ภาคนิพนธ์ ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางสาวนิกร สมมั่ง ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

น.งพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ตีอ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๑๗๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมือง
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน เกษตรอำเภอเมืองบุรีรัมย์

ด้วย นางสาวนิกร สมมุ่ง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและภาคินิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน เป็นประธานกรรมการควบคุมภาคินิพนธ์ โดยการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและ
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ร. งาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๑๗๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ค.ในเมือง อ.เมือง
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบล ของอำเภอเมืองบุรีรัมย์

ด้วย นางสาวนิกร สมมุ่ง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและภาคินิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยมี รองศาสตราจารย์ประจัน คะเนวัน เป็นประธานกรรมการควบคุมภาคินิพนธ์ โดยการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๕ ๖๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ตะอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐๔๔๖๑ ๑๒๒๑ คหี ๓๘๐๖

โทรสาร ๐๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของ
คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ปี 2551

ตำบล..... อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

แบบสอบถามนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงวิชาการ
และจะไม่มีผลสะท้อนกลับในนามลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้
คำตอบ ในการตอบแบบสอบถามอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง ทั้งนี้ หวังว่าคงจะได้รับความกรุณาจาก
ท่านเป็นอย่างดียิ่ง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความตามผลการสอบถามและกรอกข้อความลงในช่องว่างให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ.....

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. การศึกษาสูงสุด

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษาตอนต้น

() มัธยมศึกษาตอนปลาย

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพของท่าน คือ.....

5. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

() ประธาน

() คณะกรรมการ

() เลขานุการ

() ผู้ช่วยเลขานุการ

6. ตำแหน่งผู้นำชุมชนที่ท่านดำรงในปัจจุบัน

() กำนัน

() ผู้ใหญ่บ้าน

() คณะกรรมการกลุ่มเกษตรกร

() คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

() นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (นายก อบต.)

() สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (สอบต.)

() อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

() ผู้นำกลุ่มอาชีพ

() อาสาสมัครเกษตร

() ผู้แทนหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง ที่ตรงกับการมีส่วนร่วมของท่านมากที่สุด
เพียงคำตอบเดียว

ลักษณะการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
1.1 ท่านได้เข้าร่วมประชุมการจัดทำแผนทุกครั้ง					
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเวทีเรียนรู้ระดับตำบล					
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดเก็บข้อมูลหมู่บ้าน					
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลประวัติความเป็นมาของชุมชนในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการประกอบอาชีพ ด้านเศรษฐกิจด้านสังคม ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี					
1.5 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านพื้นที่ ได้แก่ ที่ตั้งและอาณาเขต สภาพภูมิประเทศ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ทำการเกษตร กลุ่ม/ชุดดิน สภาพดิน					
1.6 ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาการเกษตรเพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการพัฒนาตำบล					
1.7 ท่านได้ร่วมกำหนดปฏิทินในการทำงานไว้อย่างชัดเจน					
1.8 ท่านได้ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล					
1.9 ท่านได้ร่วมให้ความเห็นชอบและอนุมัติการใช้แผน					

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรระดับตำบล	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ					
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของ ชุมชน และความต้องการของชุมชน					
2.2 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูลสมาชิก ชุมชนรายครัวเรือน					
2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างผังปัญหา					
2.4 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนผังประวัติชุมชน และนำเสนอแผนผังประวัติความเป็นมาของชุมชนให้ เวทีชุมชนพิจารณา					
2.5 ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหา ผู้นำ อาสาสมัคร เพื่อเป็นแกนนำในการเข้าร่วมเวทีชุมชนเพื่อจัดทำ แผน					
2.6 ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนคนเก่าและคนแก่ ของชุมชนมาร่วมเวทีเพื่อให้ข้อมูลในการจัดทำแผน					
2.7 ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนสมาชิกในชุมชน ร่วมสำรวจข้อมูลพื้นที่ๆเพื่อใช้ในการจัดทำแผน					
2.8 ท่านมีส่วนร่วมในการรวบรวมปัญหาของชุมชน การจัดกลุ่มปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาชุมชน					
2.9 ท่านมีส่วนร่วมในการเขียน โครงการพัฒนาตำบล					
2.10 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล					

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรระดับตำบล	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
2.11 ท่านมีส่วนร่วมในการทบทวนแผนพัฒนา การเกษตรระดับตำบล					
2.12 ท่านมีส่วนร่วมในการนำเสนอแผนพัฒนา การเกษตรระดับตำบล เพื่อบรรจุในแผนพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบล แผนพัฒนาจังหวัด และ แผนพัฒนาอำเภอ					
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
3.1 ท่านได้รับผลประโยชน์ โดยตรงหรือโดยอ้อม จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เช่น ได้รับการ คัดเลือกให้เป็นผู้เข้าร่วมโครงการตามแผนพัฒนา การเกษตรระดับตำบล มีรายได้เพิ่ม หรือ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม					
3.2 ท่านได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ การศึกษา คูงานด้านการเกษตร และสนับสนุนปัจจัยการผลิต ด้านการเกษตร					
3.3 ท่านได้รับรางวัลหรือขวัญกำลังใจ เมื่องาน โครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ประสบผลสำเร็จ					
3.4 ท่านได้ค่าตอบแทนจากการมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล					

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรระดับตำบล	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
4.1 ท่านได้ร่วมตรวจสอบ วิเคราะห์ และประสาน แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล กับแผนพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบล แผนพัฒนาตำบล และ แผนพัฒนาอำเภอ					
4.2 ท่านได้ร่วมประเมินผลการ โครงการตาม แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลที่ได้ดำเนินการทุก โครงการ					
4.3 ท่านได้ร่วมทบทวนแผนงานโครงการทุกปี					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.1 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

.....

.....

.....

3.2 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

(ลงชื่อ) (ผู้เก็บรวบรวมข้อมูล)

(.....)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ภาคผนวก จ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
Buriram Rajabhat University

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
SEX	157.9333	463.5126	.3479	.8570
AGE	110.6000	472.5241	-.1634	.9557
EDU	157.2667	447.0299	.3882	.8539
JOB	157.9000	466.1621	.1712	.8580
POS1	157.0333	468.6540	.0246	.8590
POS2	154.5333	466.2575	-.0465	.8779
V1	155.1667	442.2816	.7574	.8499
V2	155.2667	437.7885	.8414	.8482
V3	155.2333	446.0471	.6920	.8512
V4	155.1667	449.3161	.6666	.8522
V5	155.1000	448.6448	.7441	.8518
V6	155.1667	446.1437	.7775	.8510
V7	155.6000	434.3862	.8716	.8470
V8	155.5667	439.7713	.7988	.8490
V9	155.6667	443.4023	.7341	.8503
V10	155.1333	442.6713	.7643	.8500
V11	155.1333	442.6713	.7643	.8500
V12	155.2000	442.3034	.7406	.8500
V13	155.0333	446.5851	.7620	.8512
V14	155.1000	447.6793	.7201	.8516
V15	155.1000	451.1276	.6005	.8530
V16	155.1000	447.6793	.7201	.8516
V17	155.2000	440.8552	.7455	.8495
V18	155.5333	432.9471	.8447	.8468
V19	155.5333	438.4644	.7356	.8489
V20	155.6667	432.2299	.8330	.8466
V21	155.9000	435.8862	.7526	.8481
V22	155.9333	435.9954	.7583	.8481
V23	155.8667	439.6368	.8046	.8489
V24	156.3000	428.2172	.8310	.8455
V25	156.5667	427.4264	.8187	.8454
V26	156.2333	429.3575	.7402	.8465
V27	156.3333	431.6092	.7512	.8470
a28	156.2333	431.9092	.7438	.8471

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 34

Alpha = .8580

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวนิกร สมมุ่ง
วัน เดือน ปี เกิด	8 เมษายน 2510
สถานที่เกิด	197 หมู่ 1 ตำบลจาน อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	355/248 หมู่ 17 ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2522 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านจาน ตำบลจาน อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2525 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีสิริเกศ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2528 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาเกษตรกรรม วิทยาลัยเกษตรกรรมศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2530 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาเกษตรกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาวิทยา เขตเกษตรพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2535 วิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาเทคโนโลยีการเกษตร วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยา จังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2552 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์